# ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

*«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».*

Ἔτος 73ον ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ, 1937. Ἀριθ. 2


## ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ

*(Εἰς μνήμην Πολυκάρπου Λογγινίδου)*

«Καὶ θέλουσιν ἰδεῖ τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ».
(Ἀποκαλ. κβ΄ 4)

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι αἱ πρῶται ἐντυπώσεις ἐκ τῆς ἀποδημίας τῶν ἀγαπητῶν μας πρὸς τὴν Οὐράνιον Πατρίδα εἶναι κατὰ κανόνα ὀδυνηραί. Αἱ ἀναμνήσεις μας περὶ τῶν ἀπερχομένων, αἱ περιστάσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας ἀπέρχονται, τὸ κενὸν τὸ ὁποῖον ἀφίνουν ὄπισθέν των, καὶ αἱ σχέσεις, τὰς ὁποίας εἴχομεν συνάψει μετ᾿ αὐτῶν, ἀποτελοῦν εὐλόγους ἀφορμὰς διὰ νὰ δοκιμάσωμεν θλῖψιν καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν ἐν ἡμῖν αἰσθήματα πόνου ἀνάλογα πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα συνετάραξαν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰησοῦ πρὸ τοῦ νωποῦ τάφου τοῦ Λαζάρου καὶ παρέσχον τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν νὰ σημειώσῃ τὴν ἀνεκτίμητον πληροφορίαν ὅτι ***«ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς».***

Ἀλλ᾿ ὅταν αἱ πρῶται ἐντυπώσεις παρέλθουν καὶ ἡ γαλήνη τοῦ σιωπηλοῦ πόνου διαδεχθῇ τοὺς ἀρχικοὺς κλυδωνισμοὺς τῶν ἀποτόμων αἰσθημάτων, ἡ ψυχὴ εὑρίσκει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὸ περιβάλλον τοῦ ψυχροῦ τάφου, διὰ νὰ πτερυγίσῃ εἰς ἄλλους πνευματικοὺς κόσμους καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τοὺς ἀπελθόντας εἰσερχομένους εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου των, ἐφ᾿ ὅσον ἐν Αὐτῷ ἔζησαν καὶ ἐν Αὐτῷ ἐκοιμήθησαν. Ἐξοικειοῦται πρὸς τὸν πλέον φυσικὸν Νόμον, τὸν ὁποῖον ἔθεσεν ὁ Θεός, ὅτι ***«γῆ εἶσαι καὶ εἰς γῆν θέλεις ἐπιστρέψει»***, ἀλλὰ συγχρόνως παραδίδεται εἰς σκέψεις περὶ τῆς μεγάλης πραγματικότητος τῆς πρὸς τὸν Κύριον καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἄγνωστον ἢ τὸν ὕπνον ἀποδημίας τοῦ πιστοῦ καὶ περὶ τῆς γλυκυτάτης ἐλπίδος, ἥτις ἀπόκειται διὰ τοὺς ἀπελθόντας, ὅταν θὰ ἠχήσῃ ἡ ἐσχάτη σάλπιγξ.

Ὁ Κύριος ἡμῶν, μὴ θέλων νὰ εὑρισκώμεθα ἐν ἀγνοίᾳ περὶ τῆς τύχης τῶν ἀγαπητῶν μας, οἵτινες ἐν Αὐτῷ ἔκλεισαν τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν μακαριότητα τῆς αἰωνιότητος, ηὐδόκησε νὰ ἀποκαλύψῃ ἐν τῷ Λόγῳ Του μερικὰς πτυχὰς τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, αἱ ὁποῖαι ἐπιτρέπουν εἰς ἑκάστην πιστεύουσαν εἰς Αὐτὸν ψυχὴν νὰ συλλάβῃ ἔστω καὶ ἀμυδράν τινα εἰκόνα τοῦ οὐρανίου περιβάλλοντος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέρχονται οἱ λελυτρωμένοι Του. Τοιουτοτρόπως ὑποβοηθούμεθα καὶ τρεφόμεθα ἐκ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς σκέψεις μας· καὶ ἐνῷ καθήμεθα παρὰ νεοσκαφεῖς τάφους, δυνάμεθα, ὡς πάλαι ὁ Μωϋσῆς ἀπὸ τῆς κορυφῆς Φασγά, νὰ ἴδωμεν εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος, ὅστις χωρίζει τὸν ὑλικὸν ἀπὸ τὸν πνευματικὸν κόσμον, τὴν ὡραίαν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, πρὸς τὴν

ὁποίαν φέρει ὁ Κύριος τοὺς ἀγαπητούς μας καὶ πρὸς τὴν ὁποίαν θὰ καλέσῃ καὶ ἡμᾶς μετ᾽ ὀλίγον.

Μίαν ἀπὸ τὰς πολλὰς πτυχὰς τῆς ἐπουρανίου Πατρίδος καὶ τῶν ἐν αὐτῇ τελουμένων ὑπὸ τὸ ἑπταπλάσιον φῶς, τὸ ὁποῖον ἀνατέλλει ἐπ᾽ αὐτῆς ὁ ᾿Αστὴρ ὁ λαμπρὸς καὶ ὀρθρινός, ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἔνδοξος πληροφορία, τὴν ὁποίαν μᾶς παρέχει τὸ ὡς ἄνω ἐδάφιον: «***Καὶ θέλουσιν ἰδεῖ τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ***».

῞Ας ἀνέλθωμεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς Φασγά, ἀντλοῦντες τὰς ἀπαιτουμένας δυνάμεις ἀπὸ τὴν ἀγάπην μας πρὸς ἐκείνους οἵτινες ἀπῆλθον, καὶ ἂς ἐντείνωμεν τὴν ὅρασιν διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν ὡραίαν οἰκίαν τοῦ Πατρός, ὅπου εὑρίσκεται ὁ Κύριος τῆς δόξης καὶ μετ᾽ Αὐτοῦ οἱ ἴδικοί Του. Καὶ ἂν ἡ ἀπόστασις ἦναι μακρυνή, τότε ἂς λάβωμεν τὸ τηλεσκόπιον τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἴδωμεν καὶ νὰ μάθωμεν ***τίνες οἱ βλέποντες***, νὰ μελετήσωμεν ***περὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ βλέπειν*** καὶ νὰ πληροφορηθῶμεν ποῖον τὸ ***ἀντικείμενον τῆς εὐφροσύνου θεωρίας των***.

Α΄. ***Τίνες εἶναι οἱ βλέποντες;*** Τὴν ἀπάντησιν εὑρίσκομεν εἰς τὸ ἐδάφιον, ὅπερ προηγεῖται τοῦ ὑπὸ μελέτην τοιούτου. ᾿Εκεῖ ἀποκαλύπτεται ἑτέρα πτυχὴ τῶν ἐν τῇ νέᾳ ῾Ιερουσαλὴμ τελουμένων, ἀφορῶσα τὴν προσφερομένην λατρείαν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸ ᾿Αρνίον. Καὶ ἐκεῖ οἱ λατρευταὶ εἶναι «***οἱ δοῦλοι τοῦ ᾿Ιησοῦ Χριστοῦ***».

Περὶ αὐτῶν συνεχίζεται ὅτι θέλουσιν ἰδεῖ τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ. Οἱ δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ προσφέρουσιν ἐν οὐρανῷ τὴν λατρείαν των καὶ αὐτοὶ βλέπουσι τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ διὰ παντός. ῾Η ἰδιότης αὕτη τῶν λατρευόντων καὶ θεωμένων μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν περιστάσεων, ὑπὸ τὰς ὁποίας οὗτοι ἀπέκτησαν τοιαύτην σχέσιν μὲ τὸν Χριστόν, καὶ τῶν ἀναγκαίων συνεπειῶν, αἵτινες ἀκολουθοῦν τὴν χαρακτηριστικὴν ταύτην ὀνομασίαν. Εἰς τὰς Γραφὰς γίνεται λόγος περὶ ***δουλείας*** πνευματικῆς ὑπὸ δύο διαφορετικοὺς κυρίους, τῆς ***ἁμαρτίας*** ἀφ᾽ ἑνὸς καὶ τῆς ***δικαιοσύνης*** ἀφ᾽ ἑτέρου. ῾Η δουλεία τῆς ἁμαρτίας κρατεῖ αἰχμαλώτους στενάζοντας ὑπὸ τὸν ἀφόρητον ζυγόν, ὅστις πιέζει τὸν αὐχένα των καὶ τοὺς ὁδηγεῖ εἰς τὴν καταστροφήν. ᾿Αλλ᾽ ἡ δουλεία τῆς δικαιοσύνης ἀριθμεῖ εἰς τὰς τάξεις της ἐθελοντάς, οἵτινες ἀπέρριψαν τὸν ζυγὸν τῆς ἁμαρτίας, διὰ νὰ ὑποταχθοῦν προθύμως καὶ εὐχαρίστως εἰς τὸν χρηστὸν ζυγὸν τοῦ ᾿Ιησοῦ, ὅστις συνεπιφέρει τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς.

Αἱ λέξεις ***δοῦλος*** καὶ ***δουλεία*** εἶναι καθ᾽ ἑαυτὰς ἀποκρουστικαὶ καὶ δηλωτικαὶ τοῦ στραγγαλισμοῦ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου· ἀλλ᾽ ἡ σημασία των ἀποβαίνει ὅλως ἀντίθετος, ὅταν τὰς σχετίσωμεν μὲ τὸν κύριον, ὑπὸ τὴν δεσποτείαν τοῦ ὁποίου τελεῖ ὁ ἑκάστοτε δοῦλος. ῞Οταν αἱ λέξεις ἀναφέρωνται εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν σπορέα ταύτης Διάβολον, ἐκδηλοῦν ὁλόκληρον τὴν κόλασιν, ἡ ὁποία περικλείεται εἰς τὴν σημασίαν των, καὶ προκαλοῦν ρῖγος ἀφαντάστου δυστυχίας, βαρυνούσης τὸν ἄνθρωπον ὅστις δουλεύει εἰς τοιοῦτον δυνάστην.

᾿Αλλ᾽ ἐν τῇ σχέσει μετὰ τοῦ Χριστοῦ αἱ λέξεις ἐξευγενίζονται καὶ ἀποκτοῦν ἔξοχον ὡραιότητα καὶ κάλλος. ῾Υποδηλοῦν τότε θέσιν προνομιακὴν καὶ δεσμοὺς ἀμοιβαίων, βαθυτάτων καὶ ἱερῶν αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα προσκολλοῦν τὸν πιστὸν

εἰς τὸν Κύριον καὶ ὑποβάλλουν ἑκουσίως τὴν καρδίαν καὶ τὰς ἱκανότητάς του εἰς τὴν ὑπηρεσίαν Ἐκείνου. Εἰς τὸ κα'. κεφάλαιον τῆς Ἐξόδου ἐδ. 2—6 γίνεται λόγος περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων παρ' Ἑβραίοις. Εἰς τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν ἀπελευθέρωσιν ταύτην διατάξεις ἐγίνετο πρόβλεψις καὶ διὰ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὁ δοῦλος δὲν θὰ ἔστεργε νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ κυρίου του. «Ἐὰν ὁ δοῦλος εἴπῃ φανερά, Ἀγαπῶ τὸν κύριόν μου, τὴν γυναῖκά μου καὶ τὰ τέκνα μου, δὲν θέλω ἐξέλθει ἐλεύθερος· τότε ὁ κύριος αὐτοῦ, θέλει φέρει αὐτὸν πρὸς τοὺς κριτὰς καὶ θέλει φέρει αὐτόν...... καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ θέλει τρυπήσει τὸ ὠτίον αὐτοῦ μὲ τρυπητήριον καὶ θέλει δουλεύει εἰς αὐτὸν διὰ παντός». Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ὁ τύπος τῆς πνευματικῆς ἀπελευθερώσεως ἑκάστης ψυχῆς. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κινεῖ τὸν ἄνθρωπον νὰ δουλωθῇ εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ νὰ ἀποκτήσῃ τὸν χαρακτηριστικὸν τίτλον ***«δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ»*** δὲν εἶναι ἡ βία καὶ ἡ ἀδυναμία τῆς διαφυγῆς, οὔτε τὰ δεσμά, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς εἰς τὴν ἁμαρτίαν ὑποδουλώσεως. Ὁ ἀπελευθερούμενος ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἁμαρτίας ἄνθρωπος, ἀναγνωρίζων ὅτι ἡ λύτρωσις ἐπήγασεν ἀπὸ τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ὑπέροχον θυσίαν τοῦ Χριστοῦ, προσέρχεται πρὸς Αὐτὸν καὶ κράζει φανερά, ὁμολογῶν τοῦτον Σωτῆρά του: ***«Ἀγαπῶ τὸν Κύριόν μου.... δὲν θέλω ἐξέλθει ἐλεύθερος»***. Καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὑποτάσσεται εἰς Ἐκεῖνον, ὅστις τὸν ἐλύτρωσε, προθύμως, ὁλοψύχως, ἀνεπιφυλάκτως. Ἡ δουλεία εἰς τοιοῦτον Κύριον εἶναι ἡ ἐξοχωτέρα ἔννοια τῆς πραγματικῆς καὶ αἰωνίου ἐλευθερίας. Κατὰ τὴν Μωσαϊκὴν διάταξιν ὁ κύριος ὤφειλε νὰ τρυπήσῃ τὸ ὠτίον τοῦ δούλου μὲ τρυπητήριον, εἰς τυπικὴν καὶ ὁρατὴν ἔνδειξιν τῆς οἰκειοθελοῦς ὑπακοῆς, τὴν ὁποίαν ὁ δοῦλος ὡμολόγησε πρὸς τὸν Κύριόν του ἐνώπιον τῶν κριτῶν καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐγίνετο δοῦλος αὐτοῦ διὰ παντός. Ἡ πρώτη ἐφαρμογὴ τῆς διατάξεως αὐτῆς, ἀπὸ πνευματικῆς πλέον σημασίας, ἐγένετο ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ Δαβὶδ προφητικῶς παριστάνει λέγοντα: «Θυσίαν καὶ προσφορὰν δὲν ἠθέλησας· διήνοιξας ἐν ἐμοὶ ὦτα..... τότε εἶπα, Ἰδοὺ ἔρχομαι..... χαίρω, Θεέ μου, νὰ ἐκτελῶ τὸ θέλημά σου» (Ψαλμ. μ'. 6—8).

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἑκουσίαν ταύτην ὑποταγήν, ὥστε νὰ λάβῃ δούλου μορφὴν (Φιλιπ. β'. 7), ἐδόθη παρὰ τοῦ Θεοῦ λέγοντος: «Ἰδοὺ ὁ δοῦλός μου, τὸν ὁποῖον ὑπεστήριξα· ὁ ἐκλεκτός μου, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ψυχή μου εὐηρεστήθη· ἔθεσα τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτὸν» (Ἠσα. μβ'. 1). Περὶ τοιαύτης ὑποταγῆς, καθ' ἣν ὁ Κύριος θέτει τὸ Πνεῦμά Του ἐπὶ τὸν δοῦλον, ὅστις λέγει «Ἀγαπῶ τὸν Κύριόν μου», διακηρύττει ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὅτι εἶναι ἡ πραγματικὴ ἐλευθερία: «Ὅπου εἶναι τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β'. Κορινθ. γ'. 17). Κατὰ τὸν αὐτὸν τύπον καὶ πάντες οἱ ἀπολυτρωθέντες ἀπὸ τὴν δυναστείαν τῆς ἁμαρτίας μεταφέρονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ ἀγαπητοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ (Κολ, α'. 13), τοῦ ὁποίου διακηρύττουν ἑαυτοὺς δούλους ὑπὸ τὴν ὤθησιν καὶ τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς Αὐτὸν ἀγάπης, ἀναπνέουν δὲ τοῦ λοιποῦ τὸν ζωογόνον ἀέρα τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας καὶ ἀπολυτρώσεως, διότι δὲν ἔλαβον πνεῦμα δουλείας, ὡς προηγουμένως ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ πνεῦμα υἱοθεσίας, διὰ τοῦ ὁποίου

κράζουσιν «Ἀββᾶ, ὁ Πατὴρ» (Ρωμ. η′ 15). Οἱ τοιοῦτοι εἶναι οἱ δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, οἵτινες μετὰ χαρᾶς τάσσονται εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θείου Ἔργου καὶ συνεισφέρουν δι᾽ ὅλου τοῦ λοιποῦ ἐπὶ τῆς γῆς βίου πάσας τὰς ἀσθενεῖς αὐτῶν δυνάμεις καὶ ἱκανότητας εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀποκρύφων ἀλλὰ σοφῶν σχεδίων τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἐξαπλώσει τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Οἱ τοιοῦτοι εἶναι οἱ «βλέποντες» ὑπὸ τὸ φῶς τῆς οὐρανίου μακαριότητος τὸ πρόσωπον τοῦ Λυτρωτοῦ των. Ὅταν πλέον τελειώσουν τὸν δρόμον καὶ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας αὐτῶν εἰς Ἐκεῖνον, καλοῦνται εἰς τὴν δόξαν τοῦ Οὐρανοῦ, κάτοχοι, χάριτι τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὑψίστου καὶ ἀπεριγράπτου προνομίου τοῦ νὰ θεωρῶσι τὴν δόξαν καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς αἰῶνας αἰώνων.

Β′. ***Ἡ ἱκανότης τοῦ βλέπειν.*** Ἡ ἀπόκτησις τῆς ἰδιότητος τοῦ δούλου τοῦ Χριστοῦ δὲν συνεπάγεται καὶ ἄμεσον προίκισιν τοῦ πιστοῦ μὲ ὅλας τὰς ἐν Χριστῷ τελειότητας, τὰς ὁποίας βλέπομεν ὅτι θὰ κατέχῃ ὅταν θὰ εὑρεθῇ πρὸ τοῦ θρόνου τῆς δόξης. Ἡ μορφὴ καὶ ἡ θέσις τοῦ δούλου σημαίνει κατ᾽ ἀρχὴν ταπείνωσιν καὶ ὑποταγήν. Πλεῖστα ὅσα ἀντικείμενα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τὸν διαφεύγουν εἰσέτι καὶ ὁ κλοιὸς τῶν σωματικῶν καὶ ὑλικῶν ὁρίων ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀναπτύσσεται ἡ πνευματικὴ ζωή του, τοῦ ἀποκρύπτει ὅσα τελοῦνται ὄπισθεν τοῦ παραπετάσματος. Ἐν τούτοις εὑρίσκεται εἰς τὴν ὁδόν, ἥτις φέρει πρὸς τὸ πλῆρες φῶς. Ἡ ὁδὸς τῶν δικαίων, τῶν δουλωθέντων εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ὡς τὸ λαμπρὸν φῶς τὸ φέγγον ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἕωσοῦ γίνῃ τελεία ἡμέρα (Παροιμ. δ′. 13). Ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ ἐγείρονται πολλαὶ ἀπορίαι καὶ παρουσιάζονται πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα ὁ ὀφθαλμὸς ἀδυνατεῖ νὰ διαλευκάνῃ. Ἡ ἱκανότης τοῦ βλέπειν εἶναι πολὺ περιωρισμένη. Παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἐν τῇ νέᾳ οἰκονομίᾳ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ δυνάμεθα νὰ ἀτενίζωμεν πρὸς τὴν δόξαν Του μὲ ἀνακεκαλυμμένον πρόσωπον, ἐν τούτοις εἰς τὴν τοιαύτην ἐνατένισιν παρεμβάλλεται διαρκῶς ἡ ὑλική μας ὑπόστασις καὶ αἱ ἐκ ταύτης συνέπειαι, ἥτις μόνον «ὡς ἐν κατόπτρῳ» δύναται νὰ βλέπῃ. Καὶ ἡ μεταμόρφωσίς μας εἰς τὴν εἰκόνα Ἐκείνου, κατὰ τὸν τύπον τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Μωϋσέως, ὅτε εὑρίσκετο ἐνώπιον τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Ὄρει, πραγματοποιεῖται μὲ μίαν βαθμιαίαν ἐξέλιξιν τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς καὶ τῆς βαθυτέρας πρὸς Αὐτὸν ὑποταγῆς μας. Ἡ πνευματικὴ ὅρασις ὀξύνεται σὺν τῷ χρόνῳ, ἀλλὰ πάντοτε ἡ πορεία ἐν τῇ ὁδῷ τῆς δικαιοσύνης εἶναι πορεία διὰ πίστεως, οὐχὶ δι᾽ ὄψεως (Β′. Κορ. ε′. 7). Τὸ φῶς ὅμως φέγγει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ ἡ ὁδὸς προσεγγίζει εἰς τὸ τέρμα, ὅπου αὐγάζει ἡ τελεία ἡμέρα. Ὅταν Ἐκεῖνος φανερωθῇ ἢ ὅταν Ἐκεῖνος προσκαλέσῃ ἀλληλοδιαδόχως τοὺς δούλους του εἰς τὴν δόξαν τοῦ Οὐρανοῦ, τότε ἡ ἱκανότης τοῦ βλέπειν ἀποκτᾷ τὴν ὑψίστην αὐτῆς ἔντασιν, διότι ὁ πιστὸς δύναται νὰ βλέπῃ ***πρόσωπον πρὸς πρόσωπον***· ἡ δὲ τοιαύτη θεωρία τοῦ ἐνδόξου προσώπου τοῦ Κυρίου ἔχει τὸ ἄμεσον ἀποτέλεσμα τῆς ἐντελοῦς πρὸς Αὐτὸν ὁμοιότητος, διότι θὰ ἴδωμεν Αὐτὸν καθὼς εἶναι (Α′. Ἰωάνν. γ′. 2). Τὸ κάτοπτρον ἐκεῖ καταργεῖται, ἡ πίστις ὡς μέσον ἀχρηστεύεται, ἡ ἐλπὶς ὡς προσδοκία τοῦ μὴ βλεπομένου ἐγκαταλείπεται· διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον βλέπει τις, διὰ τί καὶ ἐλπίζει; (Ρωμ. η′. 24). Οἱ δοῦλοι τοῦ Κυρίου ἀρχίζουν

τὴν ὁδὸν αὐτῶν ὑπὸ τὸ ἡμίφως καὶ τὰς σκιὰς καὶ προχωροῦν εἰς αὐτὴν φωτιζομένην ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀπὸ τὸ φῶς τῆς πνευματικῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀνταναπλάσεων τῶν οὐρανίων φωταυγειῶν, ἕως οὗ ἐν τῇ τελείᾳ ἡμέρᾳ τῆς μετ᾿ Αὐτοῦ συναντήσεως ζήσουν εἰς τὴν εὐλογητὴν καὶ αἰωνίαν πραγματικότητα, καθ᾿ ἣν δὲν θὰ ἔχουν πλέον χρείαν λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου, διότι «Κύριος ὁ Θεὸς φωτίζει αὐτοὺς» (᾿Αποκ. κβ΄. 5). Θέλουσιν ἰδεῖ! Γλυκυτάτη διαβεβαίωσις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς δούλους ἐκείνους, οἵτινες καλοῦνται εἰς τὴν ὑπακοὴν καὶ οἱ ὁποῖοι ἀρκοῦνται εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Κυρίου των καὶ εἰς τὸ ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν των καθῆκον μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ᾿ ἣν οὐδὲν θὰ ἦναι ἄγνωστον εἰς αὐτοὺς ἐκ τῶν τελειοτήτων τοῦ οὐρανοῦ. Πόσον χαίρει ἀληθῶς ἡ καρδία ἐπὶ τῇ σκέψει, ὅτι οἱ δοῦλοι τοῦ Κυρίου ἀπερχόμενοι δὲν μεταβαίνουν εἰς τόπον σιωπῆς καὶ σκότους, ἀλλ᾿ ἐκεῖ ὅπου ὑπὸ τὸ φῶς τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ θέλουσιν ἰδεῖ καὶ βλέπει αἰωνίως.

Γ.΄ ***Τὸ ἀντικείμενον τῆς εὐφροσύνου θεωρίας των.*** Ἡ πνευματικὴ ὅρασις ἐκείνων, οἵτινες ἀπέρχονται πρὸς τὸν Κύριον, ἀποκτῶσα τὴν ἄπειρον ἱκανότητά της ἐν οὐρανῷ, δὲν διευθύνει τὰ βλέμματα πρὸς τὸ ἀχανές. Τοὐναντίον, τὰ προσηλώνει πρὸς τὴν πηγὴν τοῦ φωτὸς καὶ τοῦ κάλλους, πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ δεδοξασμένου καὶ εὐλογητοῦ Λυτρωτοῦ. Ἡ θεωρία τῆς δόξης Του ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Μεταμορφώσεως ἀπετύφλωσε τοὺς σωματικοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μαθητῶν. Ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Σαῦλον ἐν τῇ ὁδῷ τῆς Δαμασκοῦ ὑπὸ τὴν λάμψιν τοῦ οὐρανίου φωτός, ὅπερ ὑπερέβαινε τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου, ἐθάμβωσε τοσοῦτον τοὺς ὀφθαλμούς του, ὥστε οὐδένα ἠδύνατο νὰ βλέπῃ. Εἶναι ξένον πρὸς τὰς σωματικὰς ἱκανότητας καὶ τὰς ἐπιγείους συνθήκας τὸ νὰ βλέπῃ τις καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ φῶς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κινεῖται ἡ θεία μορφὴ τοῦ Σωτῆρος. ᾿Αλλ᾿ εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ Οὐρανοῦ, ὅπου ἡ ὁμοιότης ἀποκτᾶται πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις, οἱ δοῦλοι τοῦ Κυρίου θέλουσιν ἰδεῖ τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ ἀκινδύνως καὶ ἀκωλύτως καὶ τὸ ὄνομα Αὐτοῦ θέλει εἶσθαι ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. Θέλουσιν ἰδεῖ, ἤδη βλέπουσιν, οὐχὶ τοὺς ἀγγέλους, ἢ τὴν ὡραιότητα τοῦ οὐρανοῦ ἢ τοὺς συνδούλους των, ἀλλὰ ***τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ.*** Χωρὶς θάμβος καὶ χωρὶς δέος ἀτενίζουσι πρὸς τὸ θεῖον πρόσωπον ᾿Εκείνου, ὅστις ὅτε ἦτο ἐπὶ τῆς γῆς «δὲν εἶχεν εἶδος, οὐδὲ κάλλος...... καὶ δὲν εἶχεν ὡραιότητα, ὥστε νὰ ἐπιθυμῶμεν Αὐτὸν» (Ἠσ. νγ΄ 2). ᾿Αλλ᾿ ἤδη περιβεβλημένος τὴν οὐράνιον δόξαν, εἶναι ὁ ὡραιότερος τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ χάρις ἐξεχύθη εἰς τὰ χείλη Του (Ψαλ. με΄. 2). Τὸ πρόσωπον Αὐτοῦ εἶναι χορτασμὸς εὐφροσύνης δι᾿ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἐλύτρωσε, διὰ τοὺς δούλους τοὺς ὁποίους ἐδόξασε. Διαφεύγει τὴν ἱκανότητα τῆς ἀνθρωπίνης γλώσσης ἡ περιγραφὴ τῶν οὐρανίων πραγμάτων, διότι ὀφθαλμὸς δὲν εἶδε καὶ ὠτίον δὲν ἤκουσε καὶ εἰς καρδίαν ἀνθρώπου δὲν ἀνέβησαν ὅσα ὁ Θεὸς ἡτοίμασεν εἰς τοὺς ἀγαπῶντας Αὐτόν. ᾿Αλλὰ πολὺ περισσότερον ἀπερίγραπτον τυγχάνει τὸ κάλλος τῆς ὡραιότητος τοῦ Κυρίου μας ἐν τῇ δόξῃ Του. Ἡ θεωρία τοῦ προσώπου ᾿Εκείνου καὶ μόνον, ἀπορροφᾷ τὴν προσοχὴν καὶ τὰ βλέμματα τῶν δούλων Αὐτοῦ καθ᾿ ὅλον τὸν ροῦν τῆς ἀτελευτήτου αἰωνιότητος.

Ὁποῖαι σκέψεις γλυκυτάτης παρηγορίας, ἐνῷ καταθέτομεν εἰς τὸ χῶμα τὸ

φθαρτὸν σκήνωμα ἐκείνων, οἵτινες ἀπέρχονται ἀφοῦ ὑπηρέτησαν τὸν Λυτρωτήν των ὡς οἰκειοθελεῖς δοῦλοι τῆς ἀγάπης Του! Οὐδὲν δύναται νὰ χωρίσῃ καὶ ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, οὐδ᾿ αὐτὸς ὁ θάνατος. Τοὐναντίον, ἡ στιγμή, καθ᾿ ἣν ἀποκόπτεται τὸ νῆμα τῆς ἐπιγείου ζωῆς τῶν πιστῶν, εἶναι ἡ ἀφετηρία τῆς ἐν τῇ αἰωνιότητι θεωρίας τοῦ προσώπου Ἐκείνου, ὅστις ὑπὲρ αὐτῶν ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ ξύλου.

Τότε ἐν τῇ ὁλοκληρώσει τοῦ Χριστιανικοῦ πόθου, ὅστις φλέγει τὰς καρδίας τῶν ἰδικῶν Του, μεταβάλλεται εἰς εὐλογητὴν πραγματικότητα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μὲ τόσην νοσταλγίαν ψάλλομεν τώρα:

*«Ὢ κοίμησις εὐλογητή!*
*Ἀνάστασις τρὶς ποθητή!*
*Τὸν Κύριον ὅταν ἰδῶ*
*Καὶ πρὸς Αὐτὸν ὁμοιωθῶ!»*

Ὅσοι μένομεν ἀκόμη ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδοιποροῦμεν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς πίστεως μὲ τὰς σκέψεις μας ἐστραμμένας πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἰδόντες τὸν Χριστὸν ἐν τῇ δόξῃ Του, ἔλαβον ἤδη τὴν τελειότητα. Ἡμεῖς βλέπομεν ὡς ἐν κατόπτρῳ αἰνιγματωδῶς, ἀλλ᾿ ἐκεῖνοι πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Δὲν θὰ βραδύνῃ ὅμως ἡ ἡμέρα, καθ᾿ ἣν ἡ πατριὰ τῆς γῆς θὰ προσκληθῇ εἰς συνάντησιν μὲ τὴν οὐράνιον τοιαύτην πρὸ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου, ὁπότε οἱ νοσταλγικοί μας ὕμνοι τῆς σήμερον θὰ παραχωρήσουν τὴν θέσιν εἰς τὴν μεγάλην πραγματικότητα καὶ τὰς μελῳδίας τῆς νέας ᾠδῆς, ἥτις θὰ δονήσῃ τὰς οὐρανίας αὐλάς: «Εἰς τὸν καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ εἰς τὸ Ἀρνίον ἔστω ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων!» Ἀμήν.

*Χανία.* *Γ. Ε. Π.*

# Η ΜΑΚΑΡΙΑ ΕΛΠΙΣ

**«Προσμένοντες τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».**
**(Πρὸς Τῖτον β'. 13).**

Πολλοὶ ἄνθρωποι, μὴ γνωρίζοντες τὸν Θεὸν μηδὲ τὴν δύναμιν Αὐτοῦ, θεωροῦσι τοὺς Χριστιανοὺς ὡς ὄντα δυστυχῆ ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς ἀνθρώπους δεσμευμένους ὑπὸ τῆς θρησκείας καὶ μὴ δυναμένους νὰ εὐχαριστήσωσι κανὲν ἔμφυτον ἀνθρώπινον αἴσθημα, καὶ διὰ τοῦτο ταλανίζουσι καὶ αὐτοὺς καὶ τὴν θρησκείαν. Ἂν ὅμως ἐλάμβανον πεῖραν τῆς χαρᾶς καὶ τῶν ἡδονῶν, τὰς ὁποίας κατ᾿ ἐξοχὴν γεύονται οἱ Χριστιανοὶ ἐπὶ τῆς ζωῆς, ἤθελον ταλανίσει ἑαυτοὺς διὰ τὰ μικρὰ καὶ πικρὰ καὶ ξηρὰ ψιχία, τὰ ὁποῖα αὐτοὶ θεωροῦσιν ὡς ἡδονάς, τοὺς δὲ Χριστιανοὺς ἤθελον θεωρήσει ὡς ἀνθρώπους εὐδαίμονας καὶ μακαρίους διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὸ ὕψος τῶν ἀπολαύσεων, ἐντὸς τῶν ὁποίων τρυφῶσιν ἀκαταπαύστως, καὶ ἤθελον ἐπιθυμήσει καὶ αὐτοὶ νὰ γείνωσι μέτοχοι αὐτῶν.

Ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ, ἀδελφοί, δὲν εἶναι ἀρνητική. Δὲν ἀποστερεῖ τὸν ἄνθρωπον οὐδενὸς ἀγαθοῦ, ἀλλὰ μόνον ἀπαλλάττει αὐτὸν ἀπὸ τῶν ψευδῶν θελ-

γήτρων τῆς κακίας. Ἀντὶ δὲ τούτων χαρίζει τόσον πλοῦτον καὶ τόσον ὕψος ἀληθῶν, ἁγίων καὶ μονίμων ἀγαθῶν, ὥστε οἱ λαμβάνοντες αὐτὰ αἰσθάνονται ἐντροπήν των νὰ κρατῶσι πλέον τὰ πρότερον νομιζόμενα ἀγαθά. Ὅθεν καὶ μετὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου κράζουσιν: «Ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πρότερον ἐθεώρουν κέρδη, θεωρῶ ἤδη ὡς σκύβαλα, διὰ τὸ ἐξέχον τῆς γνώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μου».

Ἀπόδειξις τῶν λεγομένων καὶ ὑποστήριγμα κράτιστον εἶναι τὸ προκείμενον ἐδάφιον, τὸ ὁποῖον ἀσπάζονται καὶ μετὰ χαρᾶς ἀκολουθοῦν πάντες οἱ ἀληθεῖς Χριστιανοὶ καὶ διὰ τοῦ ὁποίου διδασκόμεθα, ὅτι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος ἐφανερώθη εἰς πάντας ἀνθρώπους, διδάσκουσα ἡμᾶς νὰ ἀπαρνηθῶμεν τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, νὰ ζήσωμεν δὲ σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι, προσμένοντες τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

***Ἡ προσδοκία μέλλοντος καλλιτέρου,*** τύχης καλλιτέρας, εἶναι δύναμις γενικὴ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους. Αὕτη ἐνισχύει τὸν ἄνθρωπον ἐναντίον ὅλων τῶν περιπετειῶν τῆς ζωῆς, καὶ καθιστᾷ αὐτὸν ἀνώτερον παντὸς κόπου καὶ πάσης κακουχίας. Ἴσως ἡ αὔριον ἀνατείλῃ εὐτυχεστέρα, θεωρεῖται δὲ ὑπὸ πάντων εὐτυχὴς ἐκεῖνος, ὅστις διὰ τοιαύτης ὁδοῦ ἠξιώθη νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα. Ἀλλ' εἶναι τῷόντι πάντες οὗτοι ἀληθῶς εὐτυχεῖς; Ἐν γένει διὰ τοὺς ἐπιζητοῦντας τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πόθων των εἰς κοσμικὰ ἀγαθὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μετὰ βεβαιότητος, μαρτυρουμένης ὑπὸ τῆς παγκοσμίου πείρας, ὅτι καθ' ἣν στιγμὴν ἁπλόνουν τὴν χεῖρά των διὰ νὰ τὰ συλλάβουν, αὐτὰ εἶναι ἤδη μακρὰν ἀπ' αὐτῶν, καθὼς ἡ τράπεζα, ἥτις κατὰ τὴν μυθολογίαν κατεβιβάζετο ἀπὸ τὸν οὐρανὸν διὰ νὰ φάγῃ ὁ μάντις Φινεύς, ἀλλὰ πρὸ τοῦ νὰ ἁπλώσῃ ὁ δυστυχὴς τὴν χεῖρά του ἐπὶ τὰ διάφορα ἐδέσματα, αἱ πτερωταὶ Ἅρπυιαι τὰ ἥρπαζον, καὶ ὁ δυστυχὴς γέρων ἔμενε πάλιν νηστικός. Ὁ μέγιστος κατακτητὴς τοῦ κόσμου καὶ ὁ εὐγενέστερος πάντων, ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, οὐδὲν ἀπήλαυσεν ἐξ ὅλων τῶν κατακτήσεών του. Εἰς δὲ τὸ τέλος αὐτῶν ἐδάκρυσε, διότι δὲν ἠδυνήθη νὰ κορέσῃ τὴν κατακτητικὴν δίψαν του, ἀφοῦ ἐπότισεν ὁλόκληρον τὴν Ἀσίαν μὲ ἀνθρώπινα αἵματα. Ὁ μέγιστος φιλόσοφος τοῦ κόσμου, ὁ Σωκράτης, οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῆς σοφίας, εἰς ἣν ὑψώθη ὑπὲρ πάντας ἀνθρώπους· ἔλεγε δὲ ἐρωτώμενος: «Ἓν οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα»: Ἐκ δὲ τῶν πλουτομανῶν οὐδείς, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοφάνης, ἐχόρτασέ ποτε τὸν πλοῦτον. «Ἂν δεκατρία τάλαντα κερδίσῃ ἀνελπίστως, αὐτὰ νὰ γείνουν δεκαὲξ ἐπιποθεῖ ἀμέσως· ἂν ἀποκτήσῃ δεκαέξ, σαράντα τότε θέλει, ἄλλως, λέγει, ἡ ζωὴ τῷ εἶναι ἀφόρητος». Ταῦτα πάντα, ἀδελφοί, εἶναι τὰ τραύματα καὶ τὰ ἐκχειλίσματα τῆς διεφθαρμένης καρδίας τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι ὁ θησαυρός του ἡ εὐτυχία του, ἀλλ' ὁ πόνος καὶ ἡ θλῖψις τοῦ πνεύματός του· μὲ τὰ ὁποῖα, ὁμοῦ μὲ τὸ ἐφήμερον καὶ τὴν εὐτέλειαν αὐτῶν, εἶναι συνδεδεμένη καὶ κακία πολλή. «Πόθεν πόλεμοι καὶ μάχαι μεταξύ σας;» λέγει ὁ Ἰάκωβος, «οὐχὶ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν σας, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς σαρκός σας;» Τί εἶναι ἡ μεγαλειότης τοῦ ἀνθρώπου; δάκρυα. Τί εἶναι ἡ σοφία αὐτοῦ; ὅτι «οὐδὲν οἶδε». Τί εἶναι τὰ πλούτη

αὐτοῦ; ματαιότης ματαιοτήτων, ἕρμαιον τῶν λῃστῶν καὶ παντὸς κακούργου, συμπαρασύροντα μεθ᾽ ἑαυτῶν καὶ συγκαταστρέφοντα τὸν περιθάλποντα καὶ ἀγαπῶντα αὐτά, καθὼς ὁ ὄφις τὸν γεωργόν, ὅστις ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν κόλπον του.

Διὰ τοῦτο ἀπευθύνεται πρὸς ἡμᾶς ἡ εὔσπλαχνος φωνὴ τοῦ Κυρίου: «Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σκώληξ καὶ σκωριὰ διαφθείρει, καὶ ὅπου κλέπται διατρυποῦσι καὶ κλέπτουσιν». Ἀλλὰ τί μᾶς στερεῖ ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ παραγγέλματος τούτου; μηδέν. Διότι ἀντὶ τοῦ ἐφημέρου, τοῦ εὐτελοῦς, τοῦ ματαίου, δίδει εἰς ἡμᾶς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πληροῖ πάντα πόθον, καὶ διὰ παντὸς μᾶς κάμνει εὐτυχεῖς: «Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σκώληξ καὶ σκωρία διαφθείρει, οὔτε κλέπται διατρυποῦσι καὶ κλέπτουσι». Ἀπορρίπτει τὸ σκύβαλον καὶ χαρίζει τὸν σῖτον· ἀφαιρεῖ τὴν ματαιότητα, καὶ γεμίζει τὴν καρδίαν εὐλογιῶν. Διὰ τοῦτο οἱ Χριστιανοὶ φιλοτιμοῦνται πάντοτε νὰ ζοῦν κατὰ τὴν ἐντολήν· διὰ τοῦτο ζητοῦν πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ μετὰ χαρᾶς προσμένουν τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐν τῷ ἐδαφίῳ μας παρεχομένη προτροπή, ἥτις περιέχει τὰ ἑξῆς δύο διδακτικὰ μαθήματα.

1) Τὸ καθῆκον τῶν Χριστιανῶν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ, καὶ

2) Τὴν εἴσοδον αὐτῶν εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ.

1. ***Τὸ καθῆκον τῶν Χριστιανῶν*** εἶναι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, νὰ προσμένωσι τὸν Κύριον. Τί ἐννοεῖ τοῦτο; Δεικνύει εἰς ἡμᾶς τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἱστάμεθα: ὅτι εἴμεθα ὑπηρέται τοῦ Χριστοῦ, καὶ πρέπει νὰ προσμένωμεν Αὐτόν, πότε θὰ ἔλθῃ. Πρέπει νὰ προσμένωμεν αὐτὸν μὲ τὰς ὀσφύας ἡμῶν διεζωσμένας, τουτέστι, νὰ ἤμεθα εἰς κατάστασιν διαρκοῦς ἑτοιμότητος, μὴ ἀποβάλλοντες τὴν ἀποκτηθεῖσαν ἑτοιμότητα διὰ τὸν ἐρχωμόν Του, ἀλλ᾽ ὄντες πάντοτε ἕτοιμοι· Αὕτη πρέπει νὰ ἦναι ἡ στάσις ἡμῶν τώρα· πρέπει νὰ ζῶμεν ζωὴν σεστηματικῶς Χριστιανικήν, διὰ νὰ συνιστᾶται κατὰ πάντα τρόπον ἡ διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ. Πρέπει νὰ λάμπῃ τὸ φῶς ἡμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἁρμόζει εἰς τοὺς πιστεύοντας εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. Πρέπει νὰ δεικνύωμεν ἑακτοὺς ἀληθεῖς μαθητάς Του, ἀποφασισμένους Χριστιανούς, ἐξελθόντας ἐκ τοῦ κόσμου, ἀναλαβόντας τὸν σταυρὸν καὶ ἀκολουθοῦντας τὸν Χριστόν. Ἡ φροντὶς διὰ τὰς ψυχάς μας καὶ ἡ ἑτοιμασία διὰ τὸν ἐρχωμὸν τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ ἦναι ἡ σκέψις μας ἡ καθημερινή, καὶ τὸ σπουδαιότατον πρᾶγμα ὅλων τῶν ἄλλων. Καθὼς οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς γάμους τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, δὲν θέλουν νὰ ὑπάγουν, προβάλλοντες ὡς δικαιολόγημα ὁ μὲν τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, ὁ δὲ τὸ ἐμπόριον, οὕτως οἱ Χριστιανοί, προσκαλούμενοι ὑπὸ τοῦ κόσμου, ὅπως μετάσχουν τοῦ ἐκχειλίσματος, τῆς ματαιότητος αὐτοῦ, ἔχουν λόγον ἰσχυρὸν νὰ προβάλλουν πρὸς ἀποποίησιν ὅτι προσμένουν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τὸν Κύριον. Διὰ τοῦ τρόπου των δὲ τούτου θὰ διακηρύττουν.

2. ***Τὴν εἴσοδον αὐτῶν εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ.*** Οἱ Χριστιανοί, ἀδελφοί μου, ἐν ὅσῳ ζοῦν εἰς τὸν κόσμον, ἂν καὶ πάντοτε σπεύδουν πρὸς

τὴν τελειότητα, γνωρίζουν ὅτι οὐδέποτε δύνανται νὰ φθάσουν εἰς αὐτήν. Ἡ ἁμαρτία καὶ ὁ Σατανᾶς, ἂν καὶ δὲν δύνανται ν᾿ ἀπολέσουν αὐτούς, οὐδέποτε ὅμως παύουν νὰ τοὺς ἐπηρεάζουν. Ἡ χαρά των διὰ τὴν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν δὲν δύναται νὰ ἦναι ἄμικτος φόβου, ἐν ὅσῳ εὑρίσκονται ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ αὐτὴ ἡ εὐτυχία των δὲν εἶναι πλήρης, πρὶν ἴδουν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον τὸν ἀγαπήσαντα αὐτοὺς ἕως τέλους, καὶ δώσαντα τὴν ζωὴν Αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. Ὅθεν μετὰ χαρᾶς προσδοκοῦν ν᾿ ἀπολαύσουν τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι ἡ πλήρωσις ὅλων τῶν πόθων καὶ ὅλων τῶν ἐλπίδων των. Τώρα βαδίζουσι διὰ τῆς πίστεως, τότε δὲ θέλουσι βαδίζει δι᾿ ὄψεως. Τώρα γνωρίζουν κατὰ μέρος, ὅταν ὅμως ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ κατὰ μέρος θέλει καταργηθῇ. Τώρα κατὰ μέρος γνωρίζομεν, καὶ κατὰ μέρος προφητεύομεν· διότι τώρα βλέπομεν διὰ κατόπτρου αἰνιγματωδῶς, τότε δὲ θὰ βλέπωμεν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. Διὰ τοῦτο οἱ Χριστιανοὶ χαίρουν βλέποντες ἑαυτοὺς καθ᾿ ἡμέραν πλησιέστερον πρὸς τὴν σωτηρίαν· διότι εἶναι τώρα πλησιεστέρα εἰς ἡμᾶς ἡ σωτηρία παρ᾿ ὅταν ἐπιστεύσαμεν· ἡ νὺξ ἐπροχώρησεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἐπλησίασεν. Ὁ φοβερὸς ποταμὸς τοῦ θανάτου εἶναι εἰς αὐτοὺς μικρὸν ῥυάκιον, τὸ ὁποῖον μὲ ἓν πήδημα δύνανται νὰ ὑπερβοῦν. Ἡ καρδία πάντων εἶναι πλήρης τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· καὶ ἀπ᾿ αὐτῆς τῆς ἀγάπης οὐδὲν οὐδέποτε δύναται νὰ τοὺς χωρίσῃ· καὶ ἐπειδὴ εἶναι πλήρεις ἀγάπης, εἶναι καὶ πλήρεις χαρᾶς.

Ὁ κόσμος οὗτος εἶναι δυστυχής, διότι εἶναι πλήρης ἀδικίας, ἀκαθαρσίας, φθόνου, μίσους καὶ φιλονεικίας. Ἐκεῖ ὅμως δὲν θὰ ὑπάρχῃ δουλεία καὶ τυραννία· ἡ χήρα καὶ τὸ ὀρφανὸν καὶ ὁ πτωχὸς δὲν θὰ καταδυναστεύωνται, δὲν θὰ κλαίουν ἕνεκεν ἀδικίας, διότι ἀδικία ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει. Ἐκεῖ οἱ κάτοικοι εἶναι ὅλοι ἅγιοι, ὅλοι ἀληθεῖς, ὅλοι καθαροὶ τὴν καρδίαν· ψεύστης ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει, διότι ἐκεῖ ἀποκλείονται οἱ ψεῦσται, οἱ πόρνοι, οἱ μοιχοί, οἱ ἅρπαγες, οἱ λοίδοροι, οἱ φονεῖς, οἱ εἰδωλολάτραι. Πάντες θὰ κυβερνῶνται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς ἀγάπης· θὰ ἀγαποῦν τὸν Θεὸν καὶ ἀλλήλους· θυμός, ὀργή, φιλονεικία, μῖσος, κραυγαί, καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἄγρια πάθη, ὑπὸ τῶν ὁποίων ταράττεται ὁ παρὼν κόσμος, ἐκεῖ ποσῶς δὲν θὰ ὑπάρχουν.

Ὅθεν μακάριοι, ὅσοι ἀποβλέπουν μετὰ πίστεως εἰς ἐκείνην τὴν ἐπιθυμητὴν κατάστασιν. Μακάριοι, ὅσοι ἐν τῷ μέσῳ πολλῶν δοκιμασιῶν καὶ θλίψεων ἐπιμένουν ἐκτιμῶντες πρεπόντως τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου, καὶ πάντοτε πιστεύοντες εἰς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Μακάριοι οἱ προσμένοντες τὴν ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· διότι Αὐτὸς θέλει ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ θέλει εἰσαγάγει αὐτοὺς εἰς τὴν ἀποκειμένην κληρονομίαν τοῦ Πατρός, καὶ θέλει καταστήσει αὐτοὺς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς εἰς τὸν Θεόν, ἵνα Τὸν λατρεύωσιν αἰωνίως.

Εἴθε πάντες νὰ ἀξιωθῶμεν τῆς πραγματοποιήσεως τῆς μακαρίας ταύτης ἐλπίδος! Ἀμήν.

(Ἐκ τῶν ἀνεκδότων τοῦ *Δ. Ι. Λιαούτση*).

# Η ΞΗΡΑΝΘΕΙΣΑ ΣΥΚΗ

(Ματθ. κα΄. 19, Μάρκ. ια΄. 13).

Ἓν ἐκ τῶν περιεργοτέρων συμβάντων τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἅτινα μνημονεύονται εἰς τὰ Εὐαγγέλια, εἶναι ἡ ξήρανσις τῆς ἀκάρπου συκῆς. Ἐπανήρχετο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τῶν μαθητῶν Του ἐκ Βηθανίας εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἡ ὥρα ἦτο λίαν πρωϊνή, ἡ ὥρα καθ' ἣν οἱ εὐσεβεῖς Ἰσραηλῖται λαμβάνουν τὴν πρώτην τροφὴν τῆς ἡμέρας, καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐπείνασεν. Εἶδε μακρόθεν συκῆν μὲ πλούσιον φύλλωμα καὶ ἐλπίζων ὅτι θὰ εὕρισκε σῦκα τὴν ἐπλησίασε, πλὴν δὲν εὗρε, διὸ καὶ τὴν κατηράσθη. Ὑπὸ τὴν Θείαν δὲ ταύτην κατάραν τὸ δένδρον ἐξηράνθη.

Ἡ ἐνέργεια αὕτη τοῦ Κυρίου μας, ὑπὸ τὸ φῶς ἰδίως τῆς ὑπὸ τοῦ Μάρκου ἀναφερομένης λεπτομερείας ὅτι ***«δὲν ἦτο καιρὸς σύκων»,*** δύναται νὰ προκαλέσῃ ζωηρὰς ἀπορίας, ὅπως καὶ προεκάλεσε πράγματι, νὰ καταστῇ δέ, ὅπως καὶ κατέστη ὄντως, ἀντικείμενον σφοδρᾶς κριτικῆς ἐκ μέρους ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μετ' ἐπιμελείας συλλέγουν πᾶσαν μικρὰν λεπτομέρειαν, ἥτις θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τοὺς βοηθήσῃ εἰς τὸ νὰ ἀμφισβητήσουν εἴτε τῆς Ἁγ. Γραφῆς τὸ θεόπνευστον, εἴτε τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν θεότητα. Ἔφθασαν μάλιστα τινὲς ἐξ αὐτῶν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀσεβείας, ὥστε νὰ χαρακτηρίσουν τὴν πρᾶξιν ταύτην τοῦ Κυρίου ὡς μίαν ἁπλῆν «ἔκρηξιν παιδικοῦ πείσματος». Πῶς, λέγουν, ἐφ' ὅσον ***«δὲν ἦτο καιρὸς σύκων»***, εἶχεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἀξίωσιν νὰ εὕρῃ σῦκα, καὶ διατὶ ἡ ἔλλειψις αὕτη καρποῦ, ἔλλειψις κατὰ πάντα σύμφωνος μὲ τοὺς φυσικοὺς νόμους, νὰ προκαλέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου δένδρου τὴν κατάραν τοῦ Χριστοῦ;

Εἶναι καὶ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἓν ἐκ τῶν πλείστων παραδειγμάτων δυσκολιῶν εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἁγ. Γραφῆς, αἵτινες αὐτομάτως αἴρονται διὰ τῆς γνώσεως κεκρυμμένης τινος ἐκ πρώτης ὄψεως λεπτομερείας. Ἡ συκῆ εἶναι δένδρον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ ἀνάπτυξις τοῦ φυλλώματος κατὰ κανόνα συμπίπτει χρονικῶς μὲ τὴν καρποφορίαν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἕπεται ταύτης. Ἡ ἐποχὴ δέ, καθ' ἣν τὸ δένδρον τοῦτο ἐξηράνθη, δὲν ἦτο πράγματι ἐποχὴ καρποφορίας, ἥτις εἰς τὸ θερμὸν κλῖμα τῆς Παλαιστίνης θὰ ἤρχετο μετὰ ἕνα περίπου. Εὐδοκιμεῖ ὅμως εἰς τὴν Παλαιστίνην ἓν ἰδιαίτερον εἶδος συκῆς, ἡ ὁποία παράγουσα μεγάλα πράσινα σῦκα προηγεῖται, κατὰ τὴν καρποφορίαν, τοῦ κοινοῦ εἴδους τῶν συκῶν κατὰ ἕνα ὁλόκληρον μῆνα. Περιηγηταὶ ἐπισκεφθέντες τὴν Παλαιστίνην μαρτυροῦν ὅτι ἔφαγον κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πάσχα σῦκα τοῦ ἰδιαιτέρου τούτου εἴδους. Κατὰ τὴν ἱστορικὴν λοιπὸν ἐκείνην ἡμέραν δὲν ἦτο πράγματι «καιρὸς σύκων», καὶ δι' αὐτὸ αἱ λοιπαὶ συκαῖ ἐκ τῶν ἀφθονουσῶν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, τὰς ὁποίας συνήντησεν ὁ Ἰησοῦς, ἦσαν ἀσφαλῶς γυμναὶ φύλλων, ἡ ἰδιαιτέρα ὅμως αὕτη συκῆ ὑπὸ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πλουσίου φυλλώματός της παρεῖχε τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὸ ἰδιαίτερον τοῦτο εἶδος καὶ ἔδιδε τὴν ψευδῆ ὑπόσχεσιν καρποῦ, Καὶ ἡ ψευδὴς αὕτη ὑπόσχεσις ἐδέχθη τὴν κατάραν τοῦ Κυρίου.

Ἡ πρᾶξις αὕτη τοῦ Κυρίου μας εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ τελευταῖα θαύματά Του. Εἶναι δὲ θαῦμα σημαντικώτατον, διότι ἐνῷ τὰ θαύματα τοῦ ἐλέους, τῆς θερα-

πείας, τῆς ἀγαθοεργίας εἶναι πάμπολλα, θαῦμα ἀπ᾿ εὐθείας καταστροφῆς δὲν μνημονεύεται εἰμὴ ἕν καὶ μόνον - εἶναι δὲ τοῦτο ἡ ξήρανσις τῆς ἀκάρπου συκῆς. Καὶ ὅπως ὅλα τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου, κατὰ μείζονα λόγον τὸ μοναδικὸν τοῦτο θαῦμα τῆς καταστροφῆς περιέχει σπουδαῖα διδάγματα πρὸς ὅλους ὅσοι πιστεύουν ὅτι πᾶσα λεπτομέρεια τῆς ἐπὶ τῆς γῆς ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι συνδεδεμένη μὲ ἀνώτερόν τινα σκοπόν.

Τὴν διδασκαλίαν της ἡ ξηρανθεῖσα συκῆ θὰ τὴν δώσῃ εὐκολώτερον, ἄν ἐνθυμηθῶμεν ποίαν ἀκριβῶς ἐποχὴν ἔγεινε τὸ θαῦμα τοῦτο. Ἦτο ἡ πρωΐα τῆς Δευτέρας πρὸ τοῦ Πάσχα—τοῦ τελευταίου διὰ τὸν Κύριόν μας Πάσχα,—καὶ ἤρχετο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, εἰς τὴν πνευματικὴν ταύτην καρδίαν τοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον ἐπὶ αἰῶνας κατεῖχε μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν θέσιν ἐντελῶς προνομιοῦχον—θέσιν ἀνάλογον πρὸς τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν τὸ πλούσιον φύλλωμά της ἔδιδεν εἰς τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην συκῆν μεταξὺ τῶν γυμνῶν συναδέλφων της. Ἤρχετο διὰ τελευταίαν φορὰν πρὸς τὸν ἐκλεκτὸν τοῦτον λαὸν ζητῶν τὸν καρπὸν τῆς ἰδιαιτέρας ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολῆς του. Καὶ ἡ συκῆ ἐκείνη ἀπετέλει τὴν πιστὴν εἰκόνα τοῦ θεάματος, τὸ ὁποῖον ὁ λαὸς οὗτος ἐνεφάνισε κατὰ τὴν τελευταίαν πρὸς αὐτὸν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ—φύλλωμα πλούσιον καὶ ἐκλεκτόν. Ἡ ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ εὐγενὴς καταγωγή του, δι᾿ ἣν τόσον ἐσεμνύνετο· ὁλόκληρον τὸ σύστημα τῶν Μωσαϊκῶν διατάξεων, τὰς ὁποίας ἡ φαντασία τόσων ραββίνων εἶχε ποικιλοτρόπως πλουτίσῃ διὰ μέσου τῶν αἰώνων· ἡ καθημερινὴ θυσία εἰς τὸν Ναόν· ὁ κύκλος τῶν ἐπαναλαμβανομένων μικρῶν ἢ μεγάλων ἑορτῶν—ὅλα ταῦτα ἀπετέλουν ἕν ὡραῖον φύλλωμα, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὸν κορμὸν τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν γυμνότητα τῶν λοιπῶν ἐθνῶν. Φύλλωμα ὅμως ἄκαρπον καὶ ὑποκριτικόν.

Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ ἱστορικὴ ἔννοια τοῦ θαύματος τούτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἡ ἔννοια αὕτη ἀληθεύει καὶ εἰς τὴν τύχην, ἥτις εὗρε τὸ δένδρον ἐκεῖνο, προσημάνασα τὴν τύχην, ἥτις ἐπεφυλάσσετο εἰς τὸν ἄκαρπον ἐκεῖνον λαόν, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικῆς παραμένει μέχρι σήμερον ἐν τῷ μέσῳ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν ὡς μία ἐξηραμένη συκῆ. Ἡ ἱστορικὴ ὅμως αὕτη σημασία δὲν εἶναι καὶ ἡ μόνη, οὔτε κἄν ἡ ἐνδιαφέρουσα ἡμᾶς περισσότερον. Ὑπάρχει ἀκόμη ἡ σημασία ἡ πρακτική. Ἡ ξηρανθεῖσα συκῆ παραμένει εἰς τὰς σελίδας τῆς Ἁγ. Γραφῆς ὡς τὸ σύμβολον μιᾶς ὡρισμένης καταστάσεως ἢ τάξεως ἀνθρώπων. Θὰ δυνηθῶμεν δὲ ἀκριβέστερον νὰ ἀνεύρωμεν τὴν βαθυτέραν ταύτην ἔννοιαν τοῦ θαύματος, ἄν ἐνθυμηθῶμεν τοῦτο—ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ***δὲν ἐξήρανε τὴν συκῆν ταύτην διότι ἦτο ἄκαρπος.*** Ἀκάρπους συκᾶς συνήντησε πολλὰς καθ᾿ ὁδὸν ἐκ Βηθανίας πρὸς Ἱερουσαλήμ, παρέμειναν ὅμως ὅλαι ἄθικτοι. Τὴν ἰδιαιτέραν ταύτην συκῆν τὴν ἐξήρανε ***διὰ τὴν ὑποκρισίαν της.*** Τὴν ἐτιμώρησε διὰ τὴν ἀντίθεσιν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ἐπιδεικτικὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς φύλλωμά της εὑρίσκετο πρὸς τὴν παντελῆ ἔλλειψιν καρποῦ.

Θάλλουσαι ἀλλ᾿ ἄκαρποι συκαῖ πόσαι δὲν ὑπάρχουν καὶ σήμερον! Ἐστολισμέναι μὲ πλούσιον φύλλωμα, ἀλλ᾿ ἀδυνατοῦσαι νὰ παραγάγουν καὶ τὸν παραμι-

κρὸν καρπόν! Καὶ πρῶτον, αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν «***Χριστιανικὴν κοινωνίαν***» τί ἄλλο εἶναι εἰμὴ μία μεγαλοπρεπής, θάλλουσα, ἀλλ᾽ ἄκαρπος συκῆ; Ἐπὶ δέκα ἐννέα αἰῶνας καταγίνεται εἰς τὸν πλουτισμὸν τοῦ φυλλώματός της. Τὰ διάφορα κοινωνικὰ συστήματα διαδέχονται ἄλληλα, καὶ αἱ προσπάθειαι, ἐν πολλοῖς εἰλικρινεῖς, πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, διαρκῶς πολλαπλασιάζονται. Καὶ ὁ καρπός; Οὐδέποτε εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἡ δυστυχία ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὅσον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς τοῦ «***Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ***». Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατήργησεν ἡ συκῆ αὕτη τὴν δουλείαν; τὴν θέσιν της ὅμως τὴν παρεχώρησεν εἰς τὴν ἀγρίαν ἐκμετάλλευσιν τῶν πολλῶν ἐκ μέρους τῶν ὀλίγων. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῆς δυστυχούσης ἀνθρωπότητος ἤνοιξε νοσοκομεῖα καὶ ὀρφανοτροφεῖα. Ἀπέναντι ὅμως τούτων πόσα ἆρά γε νεκροταφεῖα ἀναλογοῦν καὶ πόσα ἄσυλα ἀνιάτων— γνήσιοι καὶ αὐτοὶ καρποὶ τοῦ «πολιτισμοῦ» μας.

Τὸ ἰδιαίτερον ὅμως μάθημα τῆς ξηρανθείσης συκῆς θὰ τὸ ἀποκομίσωμεν, ἂν περιορίσωμεν τὰ ὅρια τῆς ἐφαρμογῆς της. Θάλλουσα ἀλλ᾽ ἄκαρπος συκῆ εἶναι πᾶς ἄνθρωπος, τοῦ ὁποίου αἱ ἰδιαίτεραι περιστάσεις καὶ αἱ ἰδιαίτεραι εὐκαιρίαι παρέχουν πρὸς τὸν Χριστὸν μίαν ἰδιαιτέραν ὑπόσχεσιν—ὑπόσχεσιν διαρκῶς διαψευδομένην.

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἄκαρπος συκῆ εἶναι, πρῶτον, ὁ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀκροατὴς τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ὁποῖος δὲν ἐγνώρισεν εἰσέτι εἰς τὴν ζωήν του τὸν καρπὸν τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, τὴν πεῖραν τῆς ἀναγεννήσεως. Τὰ κηρύγματα καὶ αἱ θρησκευτικαὶ συναθροίσεις καὶ τὰ ὠφέλιμα ἀναγνώσματα προστίθενται τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου, πλουτίζοντα διαρκῶς τὸ φύλλωμα, ἀδυνατοῦντα ὅμως νὰ παραγάγουν καρπόν. Ἐνίοτε καταλαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους τούτους ζωηροτέρα τις συγκίνησις, ταχέως ὅμως ἡ πρώτη ἐντύπωσις παρέρχεται, ἡ συγκίνησις λησμονεῖται καὶ τὸ φύλλωμα γίνεται ἁπλῶς πλουσιώτερον. Ἐπὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων τούτων ἐπικρέμαται ἡ κατάρα ἡ πλήξασα τὸ ἄκαρπον ἐκεῖνο δένδρον: «***Νὰ μὴ γείνῃ πλέον ἀπὸ σοῦ καρπὸς εἰς τὸν αἰῶνα***». Ἡ τιμωρία τοῦ δένδρου ἐκείνου ἦτο ἡ ἀνέκκλητος ὁριστικοποίησις τῆς στειρότητός του, ἡ ἀμετάκλητος ἀδυναμία του ὅπως παραγάγῃ καρπόν. Ἡ τρομερὰ αὕτη τιμωρία ἀναμένει πάντα ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα ἀκούει κηρύγματα καὶ συχνάζει εἰς τὰς συναθροίσεις, δὲν ἀποφασίζει ὅμως νὰ κάμῃ τὴν ὁριστικὴν στροφὴν πρὸς τὸν Χριστόν. Αὐτοκαταδικάζεται εἰς αἰώνιον ἔλλειψιν καρποῦ. Παρερχομένου τοῦ χρόνου ἀναπτύσσεται ἐν αὐτῷ εἶδός τι πνευματικῆς ἀναισθησίας. Ἡ μεγάλη του ἐξοικείωσις μὲ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἀμβλύνει τὰ πνευματικά του αἰσθητήρια καὶ σχηματίζει πέριξ τῆς καρδίας του ἓν θρησκευτικὸν κέλυφος, τὸ ὁποῖον ἀδυνατεῖ πλέον ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ νὰ διατρήσῃ. Καὶ ξηραίνεται ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὑπὸ τὸ βάρος τῶν φύλλων του, ὑπὸ τὸ βάρος τῶν εὐκαιριῶν του. Ὅπως τὸ πλούσιον ἐκεῖνο φύλλωμα ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς καταστροφῆς τοῦ ἀτυχοῦς δένδρου, καθ᾽ ὅμοιον τρόπον τὰ μακρὰ ἔτη τῆς ματαίας ἀκροάσεως τοῦ Εὐαγγελίου γίνονται διὰ τὸν ἀκροατὴν ἡ αἰτία τῆς καταστροφῆς του. Ἀπὸ τὸν μέγαν τοῦτον κίνδυνον ἀγωνίζεται νὰ προφυλάξῃ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τοὺς ἀναγνώστας του: «***Σήμερον***, ἐὰν

ἀκούσητε τῆς φωνῆς τοῦ Κυρίου, ***μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας σας***». Ἡ ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου παραμέλησις τῶν ἰδιαιτέρων εὐκαιριῶν, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς τῷ παρέχει, ὅπως σωθῇ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείνῃ ἀτιμώρητος. Ἐπέρχεται ἡ σκλήρυνσις τῆς καρδίας, ἡ ὁποία αὐτὰ ταῦτα τὰ μέσα τῆς χάριτος τὰ μεταβάλλει εἰς κατάραν, αὐτὸ τὸ προνόμιον τὸ μετατρέπει εἰς καταδίκην. Καὶ ἀκολουθεῖ ἡ ἀναφόφευκτος τιμωρία! «***Νὰ μὴ γίνῃ πλέον ἀπὸ σοῦ καρπὸς εἰς τὸν αἰῶνα***». Ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος θὰ γνωρίσῃ τὰς λέξεις ταύτας ὡς πραγματικότητα εἰς τὴν ζωήν του!

Ἄκαρποι συκαῖ ὑπὸ τὴν βαθυτέραν ταύτην ἔννοιαν εἶναι ἀκόμη οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι εὑρέθησαν ἐκ γενετῆς ἐντὸς περιβάλλοντος ἰδιαιτέρως εὐλογημένου μὲ τὸ Εὐαγγέλιον. Τὰ τέκνα τῶν πιστῶν. Τοὺς ἀνθρώπους τούτους θὰ ἠδυνάμεθα νὰ τοὺς ἀποκαλέσωμεν «συγχρόνους Ἰσραηλίτας»· διότι ὅπως ὁ περιούσιος ἐκεῖνος λαός, ἐπὶ αἰῶνας καλλιεργήσας τὸ εὐγενὲς φύλλωμα τῆς προνομιούχου θέσεώς του ἀπέναντι τῶν λοιπῶν λαῶν, εὑρέθη εἰς τὸ τέλος ἄνευ καρποῦ, οὕτω καὶ αὐτοὶ ζῶντες ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ὑπὸ συνθήκας, αἵτινες τοῖς ἐξασφαλίζουν θέσιν ἐντελῶς προνομιοῦχον, πολὺ συχνὰ δυστυχῶς εὑρίσκονται ἄνευ καρποῦ. Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἡ «σκλήρυνσις τῆς καρδίας» εἶναι ὁ μέγιστος καὶ συνηθέστατος τῶν κινδύνων. Ἐπέρχεται εἰς αὐτοὺς ὁ κόρος πρὶν κἂν πεινάσουν. Ἐξοικειοῦνται τόσον πολὺ μὲ τὸ Εὐαγγέλιον, ὥστε δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐκτιμήσουν. Εἶναι ὡς νὰ περιβάλλωνται ἐκ βρεφικῆς ἡλικίας ἀπὸ τὸ φύλλωμα ὅλως ἐξαιρετικῶν προνομίων, ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ὁποίου ἐπέρχεται βαθμηδὸν ὁ μαρασμός. Καὶ ἀκολουθεῖ ἀναπόφευκτος ἡ τιμωρία, ὄχι τόσον διὰ τὸν ἐλλείποντα καρπόν, ὅσον διὰ τὸ ἀφθονοῦν φύλλωμα· «***Νὰ μὴ γείνῃ πλέον ἀπὸ σοῦ καρπὸς εἰς τὸν αἰῶνα!***»

Δυνάμεθα ὅμως νὰ εὐρύνωμεν τὸν συμβολισμὸν τοῦ μοναδικοῦ τούτου θαύματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τρόπον ὥστε ὅλοι νὰ εὑρεθῶμεν ἐντὸς τοῦ κύκλου τῆς ἐφαρμογῆς του. Ὅλοι ὅσοι ἐγνώρισαν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα καὶ Κύριόν των, ἐξετάζοντες μετ᾿ αὐστηρότητος ἑαυτούς, θὰ εὕρουν ὅτι ἡ ζωή των ὑπῆρξε μέχρι τινος μία θάλλουσα ἀλλ᾿ ἄκαρπος συκῆ. Ποῖος εἶναι ὁ καρπός, τὸν ὁποῖον ἀναμένει ὁ Θεὸς ἀπὸ τὰ τέκνα Του; Εἶναι οἱ καρποὶ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ἀλλ᾿ οἱ καρποὶ οὗτοι, ἐξεταζόμενοι καθ᾿ ἑαυτούς, ἀποκαλύπτονται ὅτι δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ τὰ γνωρίσματα αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὥστε ὁ καρπός, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἀναμένει παρ᾿ ἡμῶν εἶναι αὐτὸς ὁ Χριστός. Εἶναι ἡ ἐν ἡμῖν ἀνάπτυξις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποίου γράφει ὁ Ἀπ. Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολήν του: «Πάλιν εἶμαι διὰ σᾶς εἰς ὠδῖνας, ***ἕως οὗ μορφωθῇ ὁ Χριστὸς ἐν ὑμῖν***». Ἡ βαθμιαία αὕτη καὶ προοδευτικὴ μόρφωσις καὶ ἀνάπτυξις αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι ὁ καρπὸς τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς. Ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι φύλλα χρήσιμα καὶ ἀπαραίτητα, ὄχι ὅμως καὶ ἀρκετὰ ἄνευ καρποῦ, Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἂς ἀναζητήσῃ ἕκαστος τὸν καρπὸν τῆς πνευματικῆς του ζωῆς. Ὁ Χριστὸς μᾶς ἐπισκέπτεται καθημερινῶς καὶ ζητεῖ τὸν καρπόν μας. Ἔρχεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας καὶ ζητεῖ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς δυνάμεως τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἔρχεται εἰς τὴν ἰδιωτικήν μας ζωὴν καὶ ζητεῖ τὸν Χριστιανικὸν χαρακτῆρα. Ἔρχεται εἰς τὰς προσευχάς μας καὶ ζητεῖ τὴν δύναμιν τοῦ Πνεύματος. Ἔρχεται εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις καὶ τὰς δοκιμασίας μας καὶ ζητεῖ τὴν ὑπομονήν. Ἔρχεται κατὰ τὴν ὥραν τῶν πειρασμῶν καὶ ζητεῖ τὴν νίκην. Ἔρχεται εἰς τὰς μετ᾿ ἄλλων σχέσεις μας καὶ ζητεῖ τὴν ἀνυπόκριτον ἀδελφικὴν ἀγάπην. Ἔρχεται εἰς τὴν ἐν τῷ κόσμῳ παράστασίν μας καὶ ζητεῖ τὴν δόξαν Του. Ἔρχεται εἰς τὴν ***συκῆν Του*** καὶ ζητεῖ τὸν καρπόν. Ἂς προσέξωμεν· διότι ἡ τιμωρία, ἡ ὁποία ἐπέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἱστορικοῦ ἐκείνου δένδρου, δὲν δύναται νὰ μᾶς ἀφήσῃ ἀδιαφόρους. «***Νὴ μὴ γείνῃ πλέον ἀπὸ σοῦ καρπὸς εἰς τὸν αἰῶνα***». Τρομεραὶ λέξεις δι᾿ ἕνα Χριστιανόν! Τρομεραὶ λέξεις διὰ μίαν Ἐκκλησίαν! Τὸ ἄκαρπον τοῦ Χριστιανοῦ πρὸς μίαν ὡρισμένην κατεύθυνσιν δὲν δύναται νὰ παραμείνῃ ἐπὶ πολὺ ἀτιμώρητον. Καὶ ἡ τιμωρία του θὰ ἦναι ἡ ὁριστικὴ ἀνικανότης του ὅπως παραγάγῃ καρπὸν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην.

Ἡ ἄκαρπος ἐκείνη συκῆ ἐπὶ αἰῶνας ἤδη καρποφορεῖ πλουσίως εἰς τὰς σελίδας τῆς Ἁγ. Γραφῆς παρέχουσα τὸ παράδειγμά της εἰς διδασκαλίαν. Ἡ τρομερὰ τύχη της ἂς ὁμιλήσῃ σήμερον καὶ εἰς ἡμᾶς. Εἴθε κανεὶς ἐξ ἡμῶν νὰ μὴ ἀκούσῃ τὰς τρομερὰς ἐκείνας λέξεις: «Νὰ μὴ γείνῃ πλέον ἀπὸ σοῦ καρπὸς εἰς τὸν αἰῶνα!»

***Γ. Α. Χατζηαντωνίου.***

## ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

«Πᾶς ὅστις ἐπικαλεσθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου θέλει σωθῇ». (Ἰωὴλ β' 32).

Διὰ τί δὲν ἐπικαλοῦμαι τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου; Διὰ τί τρέχω πρὸς τὸν ἕνα γείτονα καὶ πρὸς τὸν ἄλλον, ἀφ᾿ οὗ μάλιστα ὁ Θεὸς εἶναι τόσον πλησίον μου καὶ θὰ ἀκούσῃ καὶ τὴν πλέον ἀσθενῆ ἐπίκλησίν μου; Διὰ τί κάθημαι καὶ ἐπινοῶ τρόπους καὶ καταστρώνω σχέδια; Διὰ τί δὲν ἐπιρρίπτω εὐθὺς ἐμαυτὸν καὶ τὸ φορτίον μου ἐπὶ τὸν Κύριον;

Ὁ κατ᾿ εὐθεῖαν τρέχων εἶναι ὁ ἐπιτυχέστερος δρομεύς· διὰ τί δὲν τρέχω κατ᾿ εὐθεῖαν πρὸς τὸν ζῶντα Θεόν; Ματαίως ἀναζητῶ λύτρωσιν ὁπουδήποτε ἀλλαχοῦ· ἀλλ᾿ ἐν τῷ Θεῷ θὰ εὕρω αὐτήν· διότι ἔχω τὴν βασιλικήν Του ὑπόσχεσιν ἥτις μοι παρέχει βεβαιότητα.

Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐρωτήσω ἂν μοι ἐπιτρέπεται νὰ τὸν ἐπικαλεσθῶ· διότι ἐκεῖνο τὸ «ὅστις» εἶναι πολὺ εὐρὺ καὶ περιεκτικόν. Τὸ «ὅστις» ἐννοεῖ ἐμέ· διότι ἐννοεῖ πάντα οἱονδήποτε ἐπικαλούμενον Αὐτόν. Θὰ ἀκολουθήσω λοιπὸν τὴν ὁδηγίαν τοῦ λόγου τούτου, καὶ θὰ ἐπικαλεσθῶ τὸν ἔνδοξον Κύριον, ὅστις ἔχει δώσει τόσον μεγάλην ὑπόσχεσιν.

Ἡ ὑπόθεσίς μου εἶναι ἐπείγουσα, καὶ δὲν βλέπω πῶς θὰ σωθῶ· ἀλλ᾿ ἡ περὶ τούτου σκέψις δὲν ἀνήκει εἰς ἐμέ. Ἐκεῖνος ὅστις δίδει τὴν ὑπόσχεσιν, θὰ εὕρῃ τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα νὰ τὴν τηρήσῃ. Ἐμοῦ καθῆκον εἶναι νὰ ὑπακούσω εἰς τὰς παραγγελίας Του. Εἶμαι δοῦλός Του· δὲν εἶμαι πληρεξούσιός Του. Ἐπικαλοῦμαι Αὐτόν, καὶ Αὐτὸς θὰ μὲ λυτρώσῃ.

(Ἐκ τῶν τοῦ C. H. Spurgeon) ***Ξ. Π. Μόσχου.***

# ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

## ΣΑΟΥΛ

Ὁ Σαοὺλ ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ, καὶ διὰ τοῦτο ἡ προσωπικότης του ἔχει ἰδιαιτέραν σπουδαιότητα διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἔθνους. Αἱ περιστάσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐγένετο βασιλεύς, ἦσαν ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκαὶ ὅπως καὶ ὁ ἴδιος ἀναδειχθῇ καὶ τὸ ἔθνος εὐεργετήσῃ. Ὁ λαὸς ζωηρῶς ἐπεθύμει νὰ ἔχῃ βασιλέα· ὁ Σαμουὴλ εἶχε γηράσει· οἱ υἱοί του δὲν ἦσαν ἄξιοι νὰ τὸν διαδεχθοῦν. Ὁ Σαμουήλ, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ λαὸς ἔτρεφε σεβασμὸν καὶ ἐμπιστοσύνην ἔδειξεν ἰδιαιτέραν εὔνοιαν καὶ προτίμησιν διὰ τὸν Σαούλ. Οὗτος δὲ εἶχεν ἀρκετὰ χαρίσματα καὶ προσόντα, τὰ ὁποῖα καλῶς χειριζόμενα, θὰ ὑπεβοήθουν σημαντικῶς τὸ ἔργον του ὡς μονάρχου. Εἶχεν ἐπιβλητικὴν σωματικὴν μορφὴν καὶ δὲν ἦτο ἄμοιρος καλῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν ἰδιοτήτων. Καθ᾽ ὅλα ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος διὰ τὸ ὑψηλὸν ὑπούργημα, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ περίστασις τὸν ἐκάλει. Πράγματι δὲ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας του κατώρθωσε πολλὰ διὰ τὸν Ἰσραήλ. Αἱ ἀνάγκαι τοῦ ἔθνους ἀπῄτουν ἕνα γενναῖον, φιλοπάτριδα, δραστήριον καὶ συνετὸν μονάρχην, καὶ ὁ Σαοὺλ ἔδειξε διὰ πραγμάτων ὅτι εἶχεν ὅλας ταύτας τὰς ἀρετάς. Ἀργότερον ὅμως ἀνεφάνησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν ἐν αὐτῷ ἀδυναμίαι τινὲς καὶ πάθη, τὰ ὁποῖα καὶ τὸ ἔθνος ἔβλαψαν καὶ τὸν ἴδιον κατέστρεψαν.

***Ἡ ἀνύψωσις τοῦ Σαούλ.*** Ὁ Σαοὺλ ἦτο υἱὸς τοῦ Κεὶς ἐκ τῆς φυλῆς Βενιαμίν. Ἡ Γραφὴ τὸν περιγράφει ὡς νέον «ἐκλεκτὸν καὶ ὡραῖον», καὶ λέγει ὅτι «δὲν ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἄνθρωπος ὡραιότερος αὐτοῦ· ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτοῦ καὶ ἐπάνω ἐξεῖχεν ὑπεράνω παντὸς τοῦ λαοῦ». Ἡ συνάντησίς του μετὰ τοῦ Σαμουήλ, ὅστις ἐζήτει βασιλέα διὰ τὸν Ἰσραήλ, ἦτο οὐχὶ ἐκ προμελέτης ἀλλ᾽ ἔργον τῆς Θείας Προνοίας. Ὁ Σαοὺλ ἐζήτει τὰς ὄνους τοῦ πατρός του· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύνατο νὰ τὰς εὕρῃ, ὁ ὑπηρέτης του τὸν προέτρεψε νὰ συμβουλευθῇ τὸν «Βλέποντα», ὅπως τότε ὠνομάζετο ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ,—ὁ προφήτης. Ὁ «Βλέπων» ἦτο ὁ Σαμουήλ, ὅστις κατῴκει ἐν Ραμά. Τὸν συνήντησαν παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως. Ὅταν ὁ Σαμουὴλ εἶδε τὸν Σαούλ, τὸ παραστατικὸν καὶ ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ ἔκαμαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Σαμουὴλ ζωηρὰν ἐντύπωσιν. Διεῖδε κατὰ Θείαν ἔμπνευσιν ὅτι ὁ ἀνὴρ οὗτος ἦτο κατάλληλος διὰ νὰ γίνῃ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ· δι᾽ ὃ προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν του, ἐπληροφόρησεν αὐτὸν ὅτι εὑρέθησαν οἱ ὄνοι τοῦ πατρός του, καὶ ὑπηνίχθη εἰς αὐτὸν εὐθὺς τότε ὅτι «Πρὸς αὐτὸν ἦτο ἡ ἐπιθυμία τοῦ Ἰσραὴλ καὶ πρὸς τὸν οἶκον τοῦ πατρός του». Ὁ Σαοὺλ μετριοφρόνως ἀπήντησεν ὅτι αὐτὸς ἦτο ἐκ τῆς μικροτέρας τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ, τῆς φυλῆς Βενιαμίν, καὶ ὅτι ἡ οἰκογένειά του ἦτο ἡ ἐλαχίστη ἐκ τῶν οἰκογενειῶν τῆς φυλῆς ταύτης. Εἰς τὴν τράπεζαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἦσαν καὶ ἄλλοι προσκεκλημένοι, ὁ Σαμουὴλ ἔδειξε τὴν προτίμησίν του πρὸς τὸν Σαούλ, τὸν ὁποῖον ἰδιαιτέρως ἐπεριποιήθη.

Πρὶν ὁ Σαοὺλ ἀπέλθῃ, ὁ Σαμουὴλ ἔλαβε τὴν φιάλην τοῦ ἱεροῦ ἐλαίου καὶ ἔχυσεν αὐτὸ ἐπὶ τὴν κεφαλήν του καὶ ἐφίλησεν αὐτόν, εἰπών: «Δὲν σὲ ἔχρισε

Κύριος ἄρχοντα ἐπὶ τῆς κληρονομίας Αὐτοῦ;» Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἷς νέος ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐν τῷ Σαούλ. Ἐνῷ ἐπέστρεφεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός του, ἔλαβον χώραν ἐπεισόδιά τινα, τὰ ὁποῖα ἐπεβεβαίωσαν ὅσα ὁ Σαμουὴλ εἶπεν εἰς αὐτόν, καὶ ἐπεσφράγισαν τὴν προτίμησίν του διὰ τὸν Σαοὺλ ὡς βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ· ἰδίως ἡ συνάντησίς του μὲ τοὺς προφήτας. Ὅ,τι ὅμως εἶχε λάβει χώραν ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Σαμουὴλ τοῦ νὰ ἀναδειχθῇ ὁ Σαοὺλ βασιλεύς, ἦτο γνωστὸν μόνον εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸν Σαμουήλ· ὁ λαὸς Ἰσραὴλ ἀκόμη δὲν ἐγνώριζε τίποτε. Ἐκάλεσε λοιπὸν ὁ Σαμουὴλ τὸν λαὸν εἰς Μισπά, διὰ νὰ λάβουν καὶ αὐτοὶ μέρος εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ βασιλέως των. Ἐκεῖ ἐρρίφθησαν κλῆροι καὶ ὁ κλῆρος ἔπεσεν ἐπὶ τὸν Σαούλ. Οὗτος ὅμως ἦτο τόσῳ μετριόφρων, ὥστε ἀφῆκε τὸ πλῆθος καὶ ἀπεσύρθη ὄπισθεν τῶν ἀποσκευῶν. Ὅταν εὑρέθη καὶ ἐφέρθη ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, «ἐξεῖχεν ὑπὲρ πάντα τὸν λαὸν ἀπὸ τοὺς ὤμους αὐτοῦ, καὶ ἐπάνω» δηλ. ἦτο ἀναστήματος ὑψηλοτέρου παντὸς ἄλλου ἐκ τοῦ λαοῦ.

Τὸ παραστατικόν του ἔκαμε καλὴν ἐντύπωσιν, «καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἠλάλαξε» καὶ ἐβόησε «Ζήτω ὁ βασιλεύς!» Ἔπειτα τάγμα πολεμιστῶν συνώδευσεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν του εἰς Γαβαά. Πρὶν ὅμως γευθῇ τὴν χαρὰν τῆς ἀνυψώσεώς του, ἐδοκίμασε τὰς πικρίας αὐτῆς. Ὁμὰς οὐτιδανῶν Ἰσραηλιτῶν συνελθοῦσα, ἐμεμψιμοίρησε διὰ τὴν ἐκλογήν του. «Πῶς θέλει σώσει ἡμᾶς οὗτος; Καὶ κατεφρόνησαν αὐτὸν καὶ δὲν προσέφερον πρὸς αὐτὸν δῶρα». Ἐκεῖνος ὅμως φρονίμως φερόμενος προσεποιήθη τὸν κωφόν.

***Τὰ κατορθώματα τοῦ Σαούλ.*** Ἡ εὐκαιρία, ἡ ὁποία ἔδειξεν ὅτι ὁ Σαοὺλ ἦτο κατάλληλος διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰσραήλ, δὲν ἤργησε νὰ ἔλθῃ. Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀμμωνιτῶν Νάας εἶχεν ἐκστρατεύσει ἐναντίον μιᾶς πόλεως τοῦ Ἰσραήλ, τὴν Ἰαβεὶς-Γαλαάδ. Οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως ἔντρομοι ἐδέχθησαν νὰ ὑποταχθοῦν εἰς αὐτόν, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ τοὺς βλάψῃ. Ὁ αἱμοβόρος ὅμως Ἀμμωνίτης βασιλεὺς ἐζήτησε τίποτε ὀλιγώτερον παρὰ νὰ ἐξορύξῃ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ὅλων τῶν κατοίκων! Ἡ τρομερὰ εἴδησις ἦλθεν εἰς τὸν Σαούλ, ἐνῷ ὡδήγει τὴν ἀγέλην του εἰς τὸν οἶκόν του. Εὐθὺς «τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου ἦλθεν ἐπ᾽ αὐτόν»· ἐκυριεύθη ἀπὸ ἱερὰν ἀγανάκτησιν καὶ ἀκράτητον πατριωτισμόν, καὶ χωρὶς νὰ βραδύνῃ οὐδὲ στιγμήν, ἐκάλεσε τὸν λαὸν Ἰσραὴλ νὰ προσέλθῃ διὰ νὰ ἀγωνισθοῦν ὁμοῦ ἐναντίον τοῦ αὐθάδους ἐχθροῦ. Ὁ λαὸς Ἰσραὴλ ἔσπευσεν εἰς Βεζὲκ ὡς εἷς ἄνθρωπος. Τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν ὁ Σαοὺλ ἐπῆλθεν ἐναντίον τῶν Ἀμμωνιτῶν μὲ τοιαύτην ὁρμήν, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου κατέστρεψε τὰς δυνάμεις των ἐξ ὁλοκλήρου. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη τὸν ἀνύψωσε μεγάλως. Οἱ πάντες εἶδον ὅτι ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ὡς βασιλέως ἦτο ἐπιτυχής. Μετὰ τὴν νίκην ταύτην συνέστησάν τινες εἰς τὸν Σαοὺλ νὰ τιμωρήσῃ διὰ θανάτου ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶχον μεμψιμοιρήσει κατὰ τῆς ἐκλογῆς του καὶ δὲν τὸν εἶχον ἀναγνωρίσει ὡς βασιλέα· ὁ Σαοὺλ ὅμως δὲν ἐδέχθη νὰ τοὺς ἐκδικηθῇ. Μὲ μεγαλοφροσύνην ἀληθῶς βασιλικὴν εἶπεν εἰς τοὺς προτείναντας τὴν τιμωρίαν: «Δὲν θέλει θανατωθῇ οὐδεὶς τὴν ἡμέραν ταύτην, διότι σήμερον ἔκαμεν ὁ Κύριος σωτηρίαν ἐν τῷ Ἰσραήλ». Ἡ χαρὰ τοῦ λαοῦ καὶ ἡ ἰδική του δὲν ἔπρεπε νὰ διαταραχθοῦν μὲ μίαν πρᾶξιν ἐκδικήσεως.

Μολονότι ὁ Σαοὺλ εἶχεν ἤδη γενικῶς ἀναγνωρισθῆ ὡς βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Σαμουὴλ ἐθεώρησε καλὸν νὰ ἐπισφραγίσῃ τὴν βασιλείαν διὰ μιᾶς ἐπισήμου ἐγκαινιάσεως αὐτῆς. Ἐκάλεσε λοιπὸν τὸν λαὸν εἰς Γάλγαλα καὶ ἐκεῖ ἀνεκήρυξε τὸν Σαοὺλ ἐπισήμως βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ· τρόπον τινα κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐγένετο ἡ στέψις του. Ὁ Σαμουὴλ παρέδωκεν εἰς αὐτὸν ὁλοκλήρως τὴν ἀρχήν, ἀπευθύνας ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ καὶ τὴν ἀποχαιρετιστήριον προσλαλιάν του πρὸς τὸν λαόν.

Κατόπιν ὁ Σαοὺλ διεξήγαγε μὲ ἐπιτυχίαν καὶ ἄλλας μάχας ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰσραήλ. Ἔσωσε τὸν λαόν του ἀπὸ ἰσχυροὺς ἐχθρούς, οἵτινες εἶχον θέσει εἰς κίνδυνον αὐτὴν τὴν ὕπαρξίν του ὡς ἔθνους. Μετὰ τοὺς Ἀμμωνίτας συνέτριψε τοὺς Φιλισταίους μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ υἱοῦ του Ἰωνάθαν. Μετὰ δὲ τὴν συντριβὴν αὐτῶν ἦτο πλέον εἰς θέσιν νὰ διεξαγάγῃ ὄχι μόνον ἀμυντικὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ ἐπιθετικόν. Οὕτως ἐπετέθη καὶ ἐταπείνωσε, πλὴν ἄλλων ἐχθρῶν, καὶ τοὺς τρομεροὺς Ἀμαληκίτας καὶ οὕτως ἐξησφάλισε διὰ τὴν χώραν του τὴν εἰρήνην, καὶ ἐπέβαλε τὸν σεβασμὸν καὶ τὸν φόβον εἰς τοὺς περιοίκους λαούς. Ἐν γένει δὲ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας του ὁ Σαοὺλ ἐπέδειξεν ὄχι μόνον φιλοπατρίαν καὶ ἀνδρείαν, ὄχι μόνον στρατηγικήν, ἀλλὰ καὶ διοικητικὴν ἱκανότητα, ἥτις ἔφερεν εἰς τὸν λαὸν Ἰσραὴλ εὐνομίαν καὶ εὐημερείαν, εἰς αὐτὸν δὲ τὸν ἴδιον μεγάλην δόξαν.

***Τὰ λάθη τοῦ Σαούλ.*** Δυστυχῶς ὁ Σαοὺλ δὲν ἔμεινε τοιοῦτος, ὁποῖος ἐφαίνετο ὅτι ἦτο κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας του. Εἰς τὴν ψυχήν του τὴν θέσιν τῆς ταπεινοφροσύνης ἤρχισεν ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον νὰ καταλαμβάνῃ ἡ ἀλαζονεία, τὴν θέσιν τῆς συνέσεως ἡ ὁρμητικότης καὶ ἡ ἀπερισκεψία, καὶ τὴν θέσιν τῆς μεγαλοφροσύνης ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Ἐλησμόνησεν ὁ Σαοὺλ ὅτι ὁ Θεὸς τὸν ἔθηκεν εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν τοῦ βασιλέως διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τὸν λαὸν Ἰσραὴλ καὶ ὄχι διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς φιλοδόξους καὶ ἐγωϊστικὰς κλίσεις του. Συνέπεια τῆς μεταβολῆς του ταύτης ἦτο ὄχι μόνον ἡ ἰδική του κατάπτωσις ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξασθένησις τοῦ ἔθνους του. Οἱ παλαιοὶ ἐχθροί, καὶ ἰδίως οἱ Φιλισταῖοι, οἵτινες εἶχον ταπεινωθῆ, ἤρχισαν πάλιν νὰ ἐγείρουν τὴν κεφαλὴν καὶ νὰ ἦναι μία διαρκὴς ἀπειλὴ καὶ μάστιξ εἰς τὸν Ἰσραήλ.

Τὸ πρῶτον λάθος τοῦ Σαοὺλ ἦτο ὅταν ἐν τῇ ἀνυπομονησίᾳ του ἀνέλαβε καθήκοντα, τὰ ὁποῖα δὲν ἦσαν ἰδικά του. Προκειμένου νὰ συναφθῇ μάχη κατὰ τῶν Φιλισταίων, ὁ Σαμουήλ, δι᾽ ἄγνωστον λόγον, ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ διὰ νὰ προσφέρῃ τὴν θυσίαν. Ὁ Σαοὺλ ἀνυπομονῶν παρέβλεψε καὶ παρέβη τὴν ὑφισταμένην ἱεροτελεστικὴν τάξιν καὶ προσέφερεν αὐτὸς τὴν θυσίαν,—ἔργον, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο ἰδικόν του, ἀλλὰ τοῦ Σαμουήλ. Ὁ Σαμουὴλ τὸν κατέκρινε διὰ τὴν ἀσέβειαν ταύτην καὶ ὑπέμνησεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀποδοκιμασίαν τοῦ Θεοῦ. Ἕτερον λάθος του ἦτο ὅτι, ὅταν ἐνίκησε τὸν Ἀμαλήκ, ἐφείσθη τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως Ἀγάγ, τὸν ὁποῖον εἶχε συλλάβει, καὶ ἐκράτησε τὰ καλλίτερα τῶν λαφύρων, παρὰ τὴν κατηγορηματικὴν ὑπόδειξιν τοῦ Σαμουὴλ περὶ τοῦ ἐναντίου. Ἐὰν ἐπιπολαίως κρίνωμεν τὸ σφάλμα τοῦτο, ὑπὸ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἔχομεν σήμερον, καὶ τὸ μετρήσωμεν μὲ τὸν Χριστιανικὸν γνώμονα, δὲν θὰ τὸ εὕρωμεν καὶ τόσον

μέγα σφάλμα· ἴσως δὲν θὰ τὸ χαρακτηρίσωμεν καθόλου ὡς σφάλμα. Ὁ Σαμουὴλ ὅμως ἐγνώριζε καλλίτερον ἀπὸ ἡμᾶς τὰς τότε περιστάσεις καὶ ἀσφαλῶς ἐγνώριζε τὰ ἐλατήρια τοῦ Σαούλ· διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ παραξενευθῶμεν διότι ὁ Σαμουὴλ κατέκρινε τὴν ἐπιείκειαν ταύτην τοῦ Σαούλ, χαρακτηρίσας αὐτὴν ὡς παρακοὴν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Σαμουὴλ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Σαοὺλ ὅτι ἐξ αἰτίας τῆς παρακοῆς του ταύτης, ἡ βασιλεία του δὲν θὰ συνεχίζετο ὑπὸ τῆς οἰκογενείας του, ἀλλὰ θὰ ἐδίδετο εἰς ἄλλον, ὅστις θὰ ἦτο ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ Θεοῦ. Ἐν γένει ὁ Σαοὺλ ἐν τῇ μέθῃ τῶν ἐπιτυχιῶν του εἶχε λησμονήσει τὴν φρόνησιν· εἰς μίαν μάχην κατὰ τῶν Φιλισταίων μία ἀπερίσκεπτος διαταγή του καὶ τὴν νίκην ἐβράδυνε, καὶ ἂν ὁ λαὸς δὲν εἶχε καλλιτέραν συνείδησιν τῆς ἰδικῆς του, θὰ ἐκόστιζε τὴν ζωὴν εἰς τὸν γενναῖον υἱόν του Ἰωνάθαν.

***Ἠθικὴ κατάπτωσις τοῦ Σαούλ.*** Τὰ περιστατικὰ ταῦτα καὶ ἡ ἀποδοκιμασία τοῦ Σαμουὴλ ἔκαμαν τὸν Σαοὺλ μελαγχολικόν. «Τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου ἀπεσύρθη ἀπὸ τὸν Σαοὺλ καὶ πνεῦμα πονηρὸν παρὰ Κυρίου ἐτάραττεν αὐτόν». Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Σαμουὴλ εἶχε χρίσει μυστικῶς τὸν Δαβίδ, τὸν νεώτατον υἱὸν τοῦ Ἰεσσαί, διὰ νὰ ἦναι βασιλεὺς εἰς τὸν Ἰσραήλ. Ἐνῷ δὲ ὁ Σαοὺλ εἶχε κυριευθῆ ἀπὸ πονηρὸν πνεῦμα, ὁ Δαβὶδ εἶχε πληρωθῆ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων χαρισμάτων, τὰ ὁποῖα εἶχεν, ἦτο καὶ ἔμπειρος εἰς τὸ νὰ παίζῃ τὴν κιθάραν. Συνέπεσε δέ, ἐπειδὴ ὁ Σαοὺλ ὑπέφερεν ἀπὸ μελαγχολίαν, νὰ συστήσουν εἰς αὐτὸν οἱ δοῦλοί του νὰ προσκαλέσῃ μουσικόν τινα εἰδήμονα εἰς τὴν κιθάραν, διὰ τὰ τὸν διασκεδάζῃ. Ὡς τοιοῦτος προσεκλήθη ὁ Δαβίδ, ὅστις οὕτως εἰσήχθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Σαούλ. Κατ᾽ ἀρχὰς ὁ Σαοὺλ ἠγάπησε πολὺ τὸν Δαβίδ· ὅταν ὅμως ὁ Δαβὶδ ἐφόνευσε τὸν Γολιάθ, καὶ ὁ λαὸς ἤρχισε νὰ ψάλλῃ: «Ὁ Σαοὺλ ἐφόνευσε τὰς χιλιάδας του καὶ ὁ Δαβὶδ τὰς μυριάδας του», ἡ ἀγάπη τοῦ Σαοὺλ πρὸς τὸν Δαβὶδ μετεστράφη εἰς ἄσβεστον μῖσος. Προσπάθησε παντὶ τρόπῳ νὰ νὰ τὸν φονεύσῃ—τόσον ὥστε ὁ Δαβὶδ ἠναγκάσθη νὰ ἀπέλθῃ ἐκ τῶν ὁρίων τοῦ Ἰσραὴλ καὶ νὰ καταφύγῃ εἰς ἐχθρικὴν γῆν. Τοὐναντίον, ὁ Ἰωνάθαν, ὁ υἱὸς τοῦ Σαούλ, ἐγένετο ἐπιστήθιος φίλος τοῦ Δαβίδ.

Εἰς τὴν κατάπτωσιν τοῦ Σαοὺλ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐξασθένησις τοῦ Ἰσραήλ. Οἱ Φιλισταῖοι ἔλαβον πάλιν θάρρος καὶ ἐξηγέρθησαν ἐναντίον αὐτοῦ. Ὁ ἄφοβος Σαοὺλ αὐτὴν τὴν φορὰν ἐφοβήθη πολὺ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ του. Ὁ Σαμουήλ, ὅστις πάντοτε τὸν συνεβούλευε καὶ τὸν ἐνεθάρρυνεν, εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ ἀποθάνει. Ἀπηλπισμένος καὶ μὴ ἔχων ἄλλον τινα νὰ συμβουλευθῇ, κατέφυγεν εἰς τὴν νεκρομαντείαν, τὴν ὁποίαν πρότερον εἶχε καταδιώξει. Μεταμφιεσθεὶς ὑπῆγε μετὰ δύο ἀνδρῶν του εἰς μίαν γυναῖκα ἐν Ἐν-δὼρ ἔχουσαν πνεῦμα μαντείας—εἰς ἕν «μέντιουμ», ὅπως θὰ ἐλέγομεν σήμερον—καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ αὐτὴν νὰ καλέσῃ τὸ πνεῦμα τοῦ Σαμουήλ· ὅ,τι ὅμως τὸ πνεῦμα τοῦ Σαμουὴλ εἶπε διὰ τῆς γυναικὸς ἦτο ὁλοκλήρως ἀπογοητευτικὸν διὰ τὸν Σαούλ. «Εὑρίσκομαι ἐν μεγάλῃ ἀμηχανίᾳ», εἶπεν ὁ Σαοὺλ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Σαμουήλ, «διότι οἱ Φιλισταῖοι πολεμοῦσαν ἐναντίον μου, καὶ ὁ Θεὸς ἀπεμακρύνθη ἀπ᾽ ἐμοῦ, καὶ δὲν μοι ἀποκρίνεται πλέον οὔτε διὰ προφητῶν οὔτε δι᾽ ἐνυπνίων!» Ἡ ἀπάντησις τοῦ πνεύματος διὰ τῆς μαγίσσης ἦτο: «Διατὶ λοιπὸν ἐρωτᾷς ἐμέ, ἀφοῦ ὁ Κύριος ἀπεμακρύνθη ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔγινεν ἐχθρός σου;» (Α! Σαμ. κη΄. 3—25)·

Ἡ μάχη μεταξὺ Φιλισταίων καὶ Ἰσραὴλ συνήφθη ἐν τῷ ὄρει Γελβουέ, καὶ οἱ Ἰσραηλῖται ὑπέστησαν τρομερὰν ἧτταν. Τὸν Σαοὺλ μὲ τοὺς τρεῖς υἱούς του φεύγοντας οἱ Φιλισταῖοι κατέφθασαν, καὶ τοὺς μὲν τρεῖς υἱούς του ἐφόνευσαν, αὐτὸν δὲ τὸν Σαοὺλ ἐπλήγωσαν θανασίμως. Διὰ νὰ μὴ συλληφθῇ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐζήτησεν ὁ Σαοὺλ ἀπὸ τὸν ὁπλοφόρον του νὰ τὸν ἀποτελειώσῃ· ἐπειδὴ ὅμως οὗτος ἠρνήθη, ἔλαβεν ὁ Σαοὺλ τὴν ἰδίαν του ρομφαίαν, ἔπεσεν ἐπ᾽ αὐτῆς καὶ ἀπέθανεν.

***Μαθήματα πρακτικά.*** 1. «***Ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι***», ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Αὐτὸ ἀκριβῶς βλέπομεν εἰς τὸν Σαοὺλ καὶ εἰς πολλοὺς ὡς αὐτόν. Πρὶν γίνῃ βασιλεύς, καὶ ἀκόμη ἀφοῦ ἔγεινε βασιλεύς, ἦτο ταπεινόφρων, συνετὸς καὶ μεγαλόφρων. Ὅταν ὅμως ἐστερεώθη εἰς τὴν βασιλείαν, ἔγεινεν ἄλλος ἄνθρωπος.

2. Μέγας εἶναι ὄχι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος κατορθώνει μεγάλα, ἀλλ᾽ ***ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διατηρεῖ τὸ μεγαλεῖόν του.*** Ὁ Σαοὺλ κατώρθωσε μεγάλα διὰ τὸν Ἰσραήλ, δὲν διετήρησεν ὅμως τὰς καλὰς ἐκείνας ἰδιότητας, αἱ ὁποῖαι τὸν ἔκαμαν μέγαν, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ὀλέθριον καὶ δι᾽ ἑαυτὸν καὶ διὰ τὸ ἔθνος, τοῦ ὁποίου ἦτο ἡ κεφαλή. Πόσα τοιαῦτα ἀτυχῆ παραδείγματα ἔχομεν εἰς τὴν ἱστορίαν ὅλων τῶν αἰώνων!

3. Τὸ δυστυχέστατον θῦμα τοῦ φθόνου καὶ τῆς ζηλοτυπίας εἶναι ἐκεῖνος, ***ὁ ὁποῖος κυριεύεται ἀπὸ τοιαῦτα πάθη.*** Αὐτὸ βλέπομεν εἰς τὴν περίστασιν τοῦ Σαούλ, αὐτὸ εἰς πᾶσαν παρομοίαν περίστασιν. Βεβαίως καὶ ὁ καταδιωχθεὶς Δαβὶδ ὑπέφερε· μεταξὺ ὅμως τῶν δύο, ὁ Σαοὺλ ἦτο ὁ δυστυχέστερος.

4. ***Οἱ μεγαλείτεροι δεισιδαίμονες εἶναι οἱ ἀσεβεῖς καὶ οἱ ἄπιστοι.*** Ὁ Σαοὺλ μὲ τὰς πράξεις του κατεφρόνησε τὴν θρησκείαν του καὶ ἐλησμόνησε τὸν Θεόν του. Καὶ ὅμως εἰς τὴν ἀμηχανίαν του κατέφυγε διὰ συμβουλὴν εἰς μίαν μάντισσαν!

5. Ὅταν ὁ Θεὸς μᾶς ἐγκαταλείψῃ, κανεὶς δὲν δύναται νὰ μᾶς βοηθήσῃ.

*Βοστώνη.* ***Χ. Γ. Τόκας.***

## ΟΙ ΑΠΟΒΛΗΤΟΙ ΤΩΝ ΙΝΔΙΩΝ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΟΥΝ ΤΟΝ ΙΝΔΟΥΙΣΜΟΝ

Ἑκατομμύρια Ἰνδῶν, ἀνηκόντων εἰς τὴν τάξιν τῶν «Παριῶν» ἢ «Ἀποβλήτων»—ἥτις τυγχάνει ὄχι μόνον ἡ κατωτάτη ὅλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων ἀλλὰ καὶ εὑρίσκεται ὅλως ἔξω τῶν ἀναγνωρισμένων τάξεων τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ—ἀφυπνίζονται σήμερον καθ᾽ ὅλην τὴν ἀπέραντον ἐκείνην Αὐτοκρατορίαν, ζητοῦντες, ὡς μόνην διέξοδον ἐκ τῆς ἀξιοθρηνήτου ὑπάρξεως, ἣν ἐδημιούρησαν εἰς αὐτοὺς μακροὶ αἰῶνες καὶ σιδηροῖ θεσμοὶ κατακυροῦντες τὰς σκληρὰς τύχας ἀρχαίων πολέμων, τὴν ἐκ τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ σύσσωμον ἀποσκίρτησιν καὶ τὴν συγχώνευσίν των εἰς κάποιαν δικαιοτέραν καὶ μᾶλλον ἀνθρωπιστικὴν θρησκείαν.

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐργαζόμενοι ἐν μέσῳ τῶν κοινοτήτων τῶν Ἀποβλήτων τούτων, οἱ Ἄγγλοι ἱεραπόστολοι πρῶτοι ἔρριψαν ἀκτῖνα φωτὸς ἐπὶ τῆς ἀπέλπιδος ὑπάρξεως τῶν ἀνθρώπων τῆς τάξεως ταύτης, μεθ᾽ ὧν ἡ ἁπλῆ ἐπαφὴ ἀποτελεῖ διὰ τοὺς λοιποὺς Ἰνδοὺς μόλυνσιν ἀπαιτοῦσαν αὐστηρὰς καθάρσεις καὶ

μακρὸν ἐξαγνισμόν. Ὑπὸ τὸ εὐεργετικὸν ἄγγελμα τοῦ Εὐαγγελίου χιλιάδες ἐξ αὐτῶν ἐδέχθησαν εὐγνωμόνως τὸν Χριστιανισμόν, εἰς τὸν ὁποῖον «οὐκ ἔστι βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος» καὶ ὅστις καὶ τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀνυψώνει, ἀλλὰ καὶ τὴν μέλλουσαν ἐξασφαλίζει εὐδαίμονα. Παντοῦ ὅπου εἰσεχώρησεν ὁ Χριστιανισμὸς μεταξὺ τῶν Ἀποβλήτων τούτων συνεπήχθησαν κοινότητες Χριστιανικαί, ὅπου κηρύσσεται ὁ Χριστὸς καὶ ποδηγετοῦνται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωήν, ταυτοχρόνως δὲ λειτουργεῖ τὸ σχολεῖον, ὅπου ἡ νεολαία ἀποκτᾷ τὰς ἀπαραιτήτους διὰ τὸν ἄνθρωπον κοσμικὰς γνώσεις, ἀναπτυσσομένη διανοητικῶς. Ἤδη δύο ἂν ὄχι τρεῖς γενεαὶ τῶν ἄλλοτε Ἀποβλήτων τούτων ἀνεδείχθησαν ὅλως ἀντάξιαι τῆς ὑπὲρ αὐτῶν προσπαθείας τῶν Χριστιανῶν. Διότι ὡς ἀνθρώπινον ὑλικὸν οἱ Ἀπόβλητοι οὗτοι εἶναι λίαν ἐπιδεκτικοὶ πολιτισμοῦ, ὡς χαρακτῆρες δὲ εἶναι φιλόπονοι, ἐπιδέξιοι τεχνῖται καὶ ἀπιστεύτως φιλότιμοι. Δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅθεν ἡ ἀπομόνωσις καὶ ὁ ἐξοστρακισμός, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἔζησαν ἐπὶ αἰῶνας, νὰ συνετέλεσαν εἰς τὴν συγκέντρωσιν καὶ τὴν διάσωσιν τῶν ἀρχεγόνων των ἀρετῶν, ἥτις ἐπροφύλαξεν αὐτοὺς ἀπὸ τὰς ἠθικὰς ἀβαρίας, αἵτινες μαστίζουν τοὺς χαίροντας ἐλευθερίαν καθ᾿ ὅλην τὴν γραμμὴν τῶν ἐγκοσμίων ἀπολαύσεων. Τὴν φιλοτιμίαν αὐτὴν ἀπέδειξαν συγκεκριμμένως οἱ ἐκχριστιανισθέντες τὸ πρῶτον Παρίαι ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀνεγέρσεως εὐκτηρίου οἰκοδομῆς, ἥτις, ὡς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἐκκλησιαζομένων, ἦτο διαστάσεων καθεδρικοῦ ναοῦ. Τῇ ἐνεργείᾳ τῶν Ἄγγλων ἱεραποστόλων εἶχεν ἀνοιχθῇ ἔρανος ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου, διὰ τὸ ποσὸν τῶν 10,000 λιρῶν στερλινῶν. Ἀλλ᾿ ὁ προϋπολογισμὸς ἦτο διὰ 20,000 λίρας, τὰς ὁποίας ἀνέλαβον νὰ πληρώσουν οἱ ἴδιοι Ἀπόβλητοι καὶ ἐπλήρωσαν, ἐκτὸς τῆς προσωπικῆς των ἐργασίας εἰς τὴν οἰκοδυμήν, ἥτις ἔγεινεν ὁλόκληρος ὑπ᾿ αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν εἰδικῶν τεχνιτῶν. Τοῦ περικαλλοῦς ἅμα καὶ αὐστηρᾶς ἁπλότητος τούτου ναοῦ περιγραφὴν ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὸ τεῦχος τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» τοῦ Ἰουνίου 1934.

Ἀπὸ τοῦ 1935 ὅμως γίνονται ἐνέργειαι ἐκ μέρους πολιτικῶν ἡγετῶν καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Δόκτορος Ἀμπεδεκάρ, πολιτικοῦ ἀντιπροσώπου τῶν Ἀποβλήτων παρὰ τῇ Βρεττανικῇ Κυβερνήσει, ὅπως τεθῇ τέρμα εἰς τὸ στῖγμα τῆς ὑπάρξεως τάξεως Ἀποβλήτων, τὰς δὲ ἐνεργείας του στηρίζει ἐπὶ τῆς αὐτοθελήτου ἀποσκιρτήσεως τῶν ἑκατομμυρίων τῆς τάξεως ταύτης ἀπὸ τὸν Ἰνδουϊσμόν, θρησκείαν ἥτις κρατεῖ τὰς διανοίας καὶ τὰς συνειδήσεις 230,000,000 τοῦ λαοῦ τῶν Ἰνδιῶν ὑποχειρίους εἰς θεσμούς, τοὺς ὁποίους τὸ λογικὸν ἀποκρούει ὡς ἀδίκους καὶ παραλόγους. Ὁ κ. Ἀμπεδεκάρ, ὁμιλῶν πρὸς ἀκροατήριον ἐκ 10,000 Ἀποβλήτων ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Βομβάης, ἐτόνισε τὴν ἀναπόδραστον ὑποχρέωσίν των, ὅπως ἀποσκιρτήσουν ἐκ τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ καὶ προσχωρήσουν εἰς θρησκείαν μᾶλλον ἀνθρωπιστικὴν καὶ δικαίαν. Συνεπείᾳ τῆς ἀγορεύσεως ταύτης ἐψηφίσθη διὰ βοῆς ὑπὸ τοῦ πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου ἡ σχετικὴ πρότασις, ἀκολούθως δὲ κατέφθασαν ἐξ ὅλων τῶν σημείων τῆς Ἰνδοστάνης παρόμοια ψηφίσματα.

Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ ἐκ μέρους ὁλοκλήρου τάξεως, ἀριθμούσης ἑκατομμύρια μελῶν, δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ νὰ διεγείρῃ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἄλλων θρησκειῶν ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Ἰσλαμισμὸς ἰδίως, ὅστις ἐν Ἰνδοστάνῃ ἀριθμεῖ 70,000,000

ὀπαδῶν, εἰς διάφορα σημεῖα τῶν Ἰνδιῶν ἔχει προσελκύσει χιλιάδας Ἀποβλήτων, οἵτινες ἀποβάλοντες τὸν Ἰνδουϊσμὸν θεωροῦνται πλέον Ἄραβες, ἀποκτήσαντες οὕτω νέον ἐθνισμὸν εὐσπλαχνικώτερον τοῦ προτέρου. Ἤδη δὲ τὸ ἐπίσημον Ἰσλὰμ ζητεῖ νὰ ἀνοίξῃ τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ πρὸς τοὺς ποθοῦντας τὰ δικαιώματά των ὡς λογικὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ. Ὁ πρύτανις τοῦ ἐν Καίρῳ Μωαμεθανικοῦ Πανεπιστημίου Ἄλ Ἀζχὰρ προτείνει ὅπως σταλῇ Αἰγυπτιακὴ ἱεραποστολὴ εἰς τὰς Ἰνδίας, συνισταμένη ἐξ Οὐλεμάδων ἐγκρίτου μορφώσεως καὶ χαρακτῆρος καὶ ἀνεπιλήπτου ζωῆς, δυναμένων νὰ μεταδώσουν εἰς τοὺς Ἀποβλήτους τῆς Ἰνδοστάνης τὰ δόγματα τοῦ Ἰσλάμ. Ἐπὶ τούτῳ ἐζήτησε τὴν γνώμην δύο διακεκριμένων λογίων, ἐκ τῶν ἀπαντήσεων τῶν ὁποίων συνάγεται ὄχι μόνον ὅτι ἐπικροτοῦν ἀνεπιφυλάκτως τὴν ἰδέαν τοῦ Πρυτάνεως, ἀλλὰ καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὅτι αἱ συγκεκριμμέναι ὑποδείξεις, ἃς δίδουν ἐφ᾽ ὅλων τῶν ἀφορώντων εἰς τὸν τρόπον τῆς προσελκύσεως τῶν Ἀποβλήτων, ὑπενθυμίζουν, κατὰ τὸν ἐμφανέστερον τρόπον, κατὰ τὰς κυρίας γραμμάς, τὰς μεθόδους τῶν Χριστιανῶν ἱεραποστόλων, ἃς διαπνέει πνεῦμα συμπαθείας καὶ ἀδελφωσύνης. Πόσον ἀπέχει τοῦτο τῶν παλαιῶν διὰ τῆς σπάθης κατακτητικῶν μεθόδων τοῦ Ἰσλάμ!

Ἀλλὰ καὶ αἱ Χριστιανικαὶ ἐν Ἰνδοστάνῃ ἱεραποστολαὶ—Εὐαγγελικαί τε καὶ Ρ/Καθολικαὶ—δὲν θὰ μείνουν μὲ ἐσταυρωμένας χεῖρας εἰς τὴν προσπάθειαν πρὸς προσηλυτισμὸν τῶν Ἀποβλήτων. Καὶ μεταξὺ τοῦ Ἰσλὰμ καὶ τῆς θρήσκείας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ ἀγὼν ἐν Ἰνδοστάνῃ ὑπὲρ τῶν Ἀποβλήτων δὲν δύναται εἰμὴ νὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοῦ ψευδοπροφήτου τῆς Μέκκας.

# ΠΡΟΣΦΑΤΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ)

Εἰς τὰ Μουσεῖα, καθὼς καὶ εἰς ἰδιωτικὰς συλλογάς, διατηροῦνται πολλὰ λείψανα παρελθόντων πολιτισμῶν. Μεταξὺ ἄλλων ἔχω εἰς τὴν κατοχήν μου πήλινον ὁμοίωμα μικρᾶς ἁμάξης μὲ τροχούς, τὸ ὁποῖον εἶχεν εὑρεθῆ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν. Οἱ ἀρχαιολόγοι τὸ χρονολογοῦν περὶ τὸ ἔτος 3500 π. Χρ. Οὐχὶ πολὺ πρὸ τῆς χρονολογίας αὐτῆς θὰ εἶχε συμβῇ ὁ κατακλυσμὸς τοῦ Νῶε. Διερωτᾶταί τις ἐὰν οἱ γονεῖς τοῦ παιδιοῦ ποὺ ἔπαιζε μὲ τὸ ἁμαξάκι αὐτὸ ἐνθυμοῦντο ὅσους εἶχαν διασωθῇ ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐκείνην καταστροφήν.

Εἰς τὴν παροῦσαν σύντομον μελέτην θέλω νὰ ὁμιλήσω περὶ λειψάνων, τὰ ὁποῖα ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὴν Παλαιστίνην, καὶ τὰ ὁποῖα ἀφῆκαν ἄνθρωποι οἵτινες ἔζων ὅταν χαρακτῆρες τῆς Γραφῆς, ὡς ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, ὁ Σολομὼν ἐπάτουν τὸ ἔδαφος τῆς χώρας ἐκείνης. Θὰ ἀναφέρω ἐπιγραφὰς αἱ ὁποῖαι ἐχαράχθησαν ἐπάνω εἰς πήλινα δοχεῖα περίπου 100 ἔτη μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μωϋσέως, καὶ γράμματα, τὰ ὁποῖα ἐγράφησαν κατὰ τὸν καιρόν, ὅταν ὁ Ἱερεμίας ἔγραψε τὰς προφητείας του.

Ὅσοι δὲν εἶναι ἐνήμεροι μερικῶν προσφάτων ἀνασκαφῶν ἐν Παλαιστίνῃ,

ἐρωτοῦν πῶς οἱ ἀρχαιολόγοι κατατάσσουν τὰ ἀνευρισκόμενα ἀντικείμενα εἰς τὴν ἐποχὴν ἑνὸς ὡρισμένου ἱστορικοῦ προσώπου τῆς Π. Διαθήκης. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς μελέτης καὶ ταξινομήσεως τεμαχίων πηλίνων δοχείων, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται ἐγκατεσπαρμένα εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατῳκημένα μέρη. Τοιαῦτα τεμάχια ὑπάρχουν ἄφθονα κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, ἐνίοτε εἰς ἀρκετὸν βάθος, ὥστε κάθε περίοδος, οὕτως εἰπεῖν, ἔχει τὴν ἰδικήν της τάξιν πηλίνων ἀγγείων, τὰ ὁποῖα διαφέρουν κατὰ τὸ σχῆμα, τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν τέχνην ἐν γένει. Εἰς τοὺς τάφους ἐξ ἄλλου διατηροῦνται ἀκέραια ἀρκετὰ δοχεῖα καὶ κύπελλα.

Μαζὺ μὲ τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ εὑρίσκονται ἄλλα λείψανα Αἰγυπτιακὰ μὲ τὰ ὀνόματα τῶν Φαραώ, τῶν ὁποίων αἱ χρονολογίαι εἶναι γνωσταί. Οὕτω πως τὰ τεμάχια τῶν πηλίνων δοχείων μᾶς δίδουν χρονολογίας καὶ ἐν πολλοῖς ἱστορίαν.

Ἡ ἀξιόλογος αὕτη ἔνδειξις τῆς χρονολογίας κατέστη δυνατὴ κατὰ τὰ δώδεκα τελευταῖα ἔτη. Ὡς ἦτο φυσικόν, τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀνέτρεψε πολλὰς θεωρίας τῆς Βιβλικῆς Ἀρχαιολογίας. Εἶναι πλέον φανερὸν ὅτι, ἐξαιρέσει ἐλαχίστων, αἱ ἀρχαιολογικαὶ ἀνακαλύψεις ἐν Παλαιστίνῃ ἐπιβεβαιοῦν τὴν αὐθεντικότητα τῆς ἱστορίας τῆς Π. Διαθήκης.

Αἱ ἐνδείξεις, αἱ ὁποῖαι προκύπτουν ἀπὸ τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ἱεριχοῦς, τὰς ἐκτελεσθείσας ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Garstang κατὰ τὴν τελευταίαν ἑπταετίαν, δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἑξῆς:

Κατὰ τὰ μέσα τῆς τελευταίας χαλκίνης περιόδου (1400 π.Χ.) ἡ Ἱεριχὼ ἦτο μικρὰ πόλις ὀλίγων χιλιάδων κατοίκων, περικυκλωμένη ὑπὸ δύο παραλλήλων τειχῶν ἐκ πλίνθων, ὕψους περίπου ἐννέα μέτρων. Τὸ ἐξωτερικὸν τεῖχος ἦτο πάχους δύο περίπου μέτρων καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τεσσάρων. Μεταξὺ τῶν δύο τειχῶν ὑπῆρχε κενὸν περίπου πέντε μέτρων. Ἐπὶ τῶν τειχῶν ἐκτίζοντο οἰκίαι, αἱ ὁποῖαι ἥνωνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ δύο τείχη. Εἰς μίαν τῶν οἰκιῶν τούτων θὰ ἔζη ἀναμφιβόλως ἡ Ραὰβ (Ιησοῦς τοῦ Ναυῆ, β΄ 15). Αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ καθηγητοῦ Garstang δεικνύουν ὅτι τὰ τείχη εἶχον κτισθῆ ἐπὶ ἀβαθῶν θεμελίων καὶ ὅτι ἔπεσαν πρὸς τὰ ἔξω συνεπείᾳ σεισμοῦ, ὅστις δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι ἦτο σεισμὸς προγενέστερος ἐκείνου, ὅστις προεκάλεσεν ἀποξήρανσιν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ παρὰ τὴν πόλιν Ἐλ Δαμίχ, ὁπότε οἱ Ἰσραηλῖται διεπέρασαν τὸν ποταμόν, ὡς περιγράφεται εἰς τὸ βιβλίον Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ (γ΄ 17). Ὅταν κατὰ τὸ 1927 ἡ Παλαιστίνη ἐδονήθη καὶ πάλιν ὑπὸ ἰσχυροῦ σεισμοῦ, τὰ χώματα, τὰ ὁποῖα εὑρίσκοντο εἰς ἀμφοτέρας τὰς ὄχθας του ἐκατρακύλισαν καὶ ἐπροκάλεσαν ἐπιχωμάτωσιν ἥτις ἔφραξε τὸν Ἰορδάνην ἐπὶ εἴκοσι δύο ὥρας.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως τῆς Ἱεριχοῦς δίδει προφανῆ ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι, ὅταν ὁ τόπος ἐκυριεύθη ὑπὸ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἐκάη χωρὶς νὰ λεηλατηθῇ. Δείγματα σίτου, κριθῆς, φακῆς, χουρμάδων, κρομμύων κλπ. εὑρέθησαν καμμένα εἰς δωμάτια καὶ ἀποθήκας τῆς πόλεως. Ἐδῶ λοιπὸν ὑπάρχει περιφανὴς μαρτυρία τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας τοῦ βιβλίου Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἡ ὁποία διετηρήθη μέχρις ἡμῶν ἐπὶ 3300 καὶ πλέον ἔτη.

Ἡ μαρτυρία τῶν πηλίνων δοχείων τῆς καείσης πόλεως καὶ ἡ μαρτυρία τῶν

τάφων ἔξω τῆς πόλεως ἐβοήθησα τὸν καθηγητὴν Garstang νὰ καθορίσῃ κατὰ προσέγγισιν τὴν καταστροφὴν τῆς Ἰεριχοῦς ὡς συμβᾶσαν περὶ τὸ ἔτος 1400 π. Χ. Αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Τὲλ Ἐλ Ἀμάρνα ἐξ ἄλλου, εὑρεθεῖσαι πρὸ 40 ἐτῶν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶναι μία σειρὰ σφηνοειδῶν ἐπιγραφῶν (τῶν ἐτῶν 1400—1350 π. Χ.), εἰς τὰς ὁποίας οἱ Βασιλεῖς τῆς Παλαιστίνης ἐξελιπάρουν τὴν βοήθειαν τοῦ κυριάρχου των Φαραὼ ἐναντίον ἐπιδρομέων ὀνόματι Ἁβίρου. Οἱ Ἁβίρου οὗτοι ἦσαν οἱ Ἑβραῖοι, καὶ πράγματι εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πλάκας (ἐπὶ τῶν ὁποίων αἱ ἐπιστολαὶ) ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.

Ἴσου ἐνδιαφέροντος μὲ τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ἱεριχοῦς εἶναι αἱ ἀκόμη πλέον πρόσφατοι ἀνασκαφαὶ τῆς πόλεως Λαχείς, ἐνεργηθεῖσαι κατὰ τὰ τελευταῖα τέσσαρα ἔτη ὑπὸ τῆς Wellcome Archaeological Research Expedition καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. J. L. Starkey.

Ἡ Λαχείς, μετὰ τὴν Ἱερουσαλήμ, ἦτο ἡ πλέον σημαντικὴ πόλις εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἰούδα. Ὁ Σεναχερείμ, βασιλεὺς τῆς Ἀσσυρίας, δὲν ἐθεώρησε ἄξιον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πολιορκίαν τῆς Λαχεὶς διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ Ἑζεκία, ἀλλ' ἀπέστειλεν ἐκεῖ τοὺς ἀξιωματικούς του. Καὶ τόσον ὑπερήφανος ἦτο ἐκ τῆς κατακτήσεως τῆς Λαχείς, ὥστε ἐχάραξεν ἐπὶ πλακῶν περιγραφὴν τῆς πολιορκίας ἐκείνης καὶ ἀνήρτησε τὰς πλάκας ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ παλατίου του εἰς Νινευῆ. Αἱ πλάκες αὗται τώρα εὑρίσκονται εἰς τὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον. Ἡ πλευρά, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἐνεργοῦντες τὰς ἀνασκαφὰς ἐργάζονται, ὀνομάζεται σήμερον Τὲλ Ντουγεὴρ καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τῆς Λαχείς, περὶ τῶν ὁποίων θὰ γίνῃ κατωτέρω λόγος, ὡρισμένως ἐπιβεβαιοῦν ὅτι εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἔκειτο ἡ Λαχείς. Εἶναι μία εὐρεῖα περιφέρεια, ἐκτάσεως περίπου 260 στρεμμάτων, εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους. Τὰ ἐρείπια εὑρίσκονται εἰς σημαντικὸν βάθος μέχρις εἴκοσι μέτρων, ὥστε θὰ χρειασθῇ καιρὸς πολὺς ἕως οὗ ἡ ἐκσκαφὴ ὁλοκλήρου τῆς ἐκτάσεως περατωθῇ. Εὐτυχῶς τὸ μέρος τοῦτο δὲν εἶχε κατοικηθῇ ἀπὸ τῆς Περσικῆς κατακτήσεως (τοῦ 5ου αἰῶνος π. Χ) καὶ ἐντεῦθεν.

Οἱ ἐνεργοῦντες τὰς ἀνασκαφὰς ἔχουν ἤδη ἐκκαθαρίσει τὰ ἐναπολειφθέντα λείψανα τῆς περιόδου τῆς Περσικῆς κατοχῆς καὶ ἐξετάζουν τώρα τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως ἥτις κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορος, βασιλέως τῆς Βαβυλῶνος, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἐζεκίου, βασιλέως τοῦ Ἰούδα. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐγένοντο εὐρεῖαι ἀνασκαφαὶ ἔξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ πρὸ τῆς πόλεως λόφου ὑπάρχουν τάφοι, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀνήκουν εἰς τὴν ἱστορικὴν περίοδον τῆς Π. Διαθήκης. Εἷς μέγας τάφος ἐκ λίθου, τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀβραάμ, εὑρέθη περιέχων δύο χιλιάδας περίπου ἀνθρωπίνων σκελετῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν εἰς τοὺς πεσόντας κατὰ τὴν πολιορκίαν ὑπὸ τοῦ Σεναχερείμ. Εἰς μίαν ἄλλην πλευρὰν τοῦ λόφου ἀνεκαλύφθη μικρὸς Ἰσραηλιτικὸς ναός. Τὸ μικρὸν κτίριόν του εἶχε καταστραφῆ διὰ πυρκαϊᾶς. Ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸν κατὰ παράδοξον τρόπον διετηρήθη μέχρις ἡμῶν, διότι ἐκαλύφθη διὰ παχέος στρώματος ὑγρᾶς λάσπης, ἡ ὁποία κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ λόφου εὐθὺς μετὰ τὴν πυρκαϊάν. Ἄφθονα δείγματα πηλίνων ἀγγείων ἐβοήθησαν τοὺς ἀνασκάπτοντας νὰ χρονολογήσουν τὴν καταστροφὴν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1297 καὶ 1265 π. Χ. Ἀνασκαφὴ ἐπίσης ἐνεργεῖται εἰς

ἕνα βαθὺν χάνδακα ἐπὶ τοῦ λόφου, ὁ ὁποῖος πιστεύεται ὅτι ὁδηγεῖ εἰς ὑδραγωγεῖον τῆς πόλεως.

Ἔχομεν ἐξοικειωθῆ πλέον μὲ τὴν σφηνοειδῆ γραφὴν ἐπὶ πλίνθων εὑρισκομένων ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὴν Ἀσσυρίαν καὶ Βαβυλωνίαν. Εἰς τὴν σφηνοειδῆ ταύτην γραφὴν δὲν χρησιμοποιοῦνται κεχωρισμένα ψηφία τοῦ ἀλφαβήτου, ἀλλὰ συλλαβαὶ ὁλόκληροι καὶ ἑπομένως ἐχρειάζοντο μερικαὶ ἑκατοντάδες χαρακτήρων. Ἡ ἀρχαιοτέρα εἰς τὸν κόσμον γραφή, ὅπου χρησιμοποιοῦνται κεχωρισμένοι χαρακτῆρες τοῦ ἀλφαβήτου, εὑρέθη εἰς τὴν χερσόνησον Σινά. Εἶχον χρησιμοποιηθῆ ἐκεῖ ὑπὸ ἐργατῶν λατομείων, ἀνηκόντων εἰς τὴν Σημιτικὴν φυλήν, τῆς ὁποίας κλάδος ἦσαν καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, κατὰ τὸ 1500 π Χ. καὶ κατὰ τὴν γνώμην μερικῶν εἰδικῶν ἀκόμη προγενέστερον.

Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸν τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἰδία Σιναϊτικὴ γραφὴ εὑρέθη εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ ὡς ἄνω Ἰσραηλιτικοῦ ναοῦ τῆς Λαχεὶς καὶ ἐπάνω εἰς κύπελλα εὑρεθέντα ἐντὸς τῶν τάφων. Μία ἐπιγραφὴ μὲ λευκὰ γράμματα, κεχαραγμένη ἐπὶ ἑνὸς ἐρυθροῦ κυπέλλου, ἀνεγνώσθη καὶ ἐξηγήθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἀσσυριολογίας ἐν Ὀξφόρδη Langdon ὡς ἑξῆς: «Ἡ δικαιοσύνη του εἶναι τὸ στήριγμά μου». Ὁ ἴδιος καθηγητὴς φρονεῖ ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιοτέραν ἀνακάλυψιν τῶν νεωτέρων χρόνων ἐν σχέσει μὲ τὴν ἱστορικὴν μελέτην τῆς Βιβλου. Ἐὰν ἡ ἑρμηνεία τοῦ διακεκριμένου Ἀσσυριολόγου ἦναι ὀρθή, τότε ἔχομεν μίαν πρότασιν παρμένην σχεδὸν αὐτολεξεὶ ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Δευτερονομίου.

Ἡ μαρτυρία τῶν πηλίνων ἀντικειμένων δίδει τὴν ἔνδειξιν ὅτι αἱ ἀνωτέρω ἐπιγραφαὶ τῆς Λαχεὶς μὲ τὴν Σιναϊτικὴν γραφὴν ἐγένοντο κατὰ τὰ ἔτη 1295—1262 π. Χρ., δηλαδή, ἑκατὸν περίπου ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μωϋσέως. Εἶναι γενικῶς πλέον παραδεδεγμένον ὅτι ἡ Σιναϊτικὴ γραφὴ εἶναι πρόγονος τῆς γραφῆς τῶν Φοινίκων, ἐκ τῆς ὁποίας προῆλθε τὸ Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον. Τὸ προφανὲς συμπέρασμα εἶναι ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται παρέλαβον τὴν γνῶσιν τῆς γραφῆς ἐκείνης ὅταν διεπέρασαν τὴν ἔρημον Σινᾶ καὶ κατέκτησαν τὴν γῆν Χαναὰν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Ἐν σχέσει μὲ τὸ σύστημα γραφῆς, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποίουν οἱ Ἰσραηλῖται, πρέπει νὰ ἀναφέρω μερικὰ ἄλλα γραπτά, τὰ λεγόμενα Φοινικο-εβραϊκὰ γράμματα. Ἀνήκουν εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἰωακείμ, προτελευταίου βασιλέως τοῦ Ἰούδα. Εὑρέθησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅπου ἄλλοτε ἵστατο ὁ πύργος τῆς εἰσόδου τῆς Λαχείς, ὑποκάτω καέντων ἐρειπίων, τὰ ὁποῖα ἀφῆκαν οἱ στρατιῶται τοῦ Ναβουχοδονόσορος, ὅταν οἱ Βαβυλώνιοι κατέκαυσαν τὴν πόλιν. Εἶναι γνωστὰ σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἐπιστολαὶ τῆς Λαχεὶς» καὶ εἶναι γεγραμμένα διὰ καλάμου μὲ μελάνην ἐπὶ τεμαχίων θραυσθέντων πηλίνων ἀγγείων. Εἶναι προσωπικαὶ ἐπιστολαὶ ἢ ἔγγραφα, ἀπευθυνόμενα πρὸς τὸν Ζεὺς διοικητὴν τῆς Λαχείς, ὑπὸ τῶν ὑπὸ τὰς διαταγάς του εὑρισκομένων ἔξω τῆς πόλεως ἀξιωματικῶν.

Αἱ περισσότεραι ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἀναφέρουν τὸ ἐπεισόδιον τοῦ προφήτου Οὐρίου, περὶ τοῦ ὁποίου ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς προφητείας τοῦ Ἱερεμίου (κϛ´ 20). Μία ἐξ αὐτῶν ἔχει κατάλογον δέκα ὀνομάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα Ἱερεμίας, Ἀζανίας, Ἀχὰβ κ. λ. π., τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ γνωστὰ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Βίβλου. Μία ἄλλη ἐπιστολὴ ὁμιλεῖ περὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν

σκοπιῶν καὶ ὁ γράψ ις βεβαιώνει ὅτι παρατηρεῖ τὰ σήματα τῆς Λαχείς, ἐνῷ δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ τὰ σήματα τῆς πόλεως Ἀζηκά. Μία παραπομπὴ τοῦ Ἱερεμίου (λδ´ 7) μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἡ Λαχεὶς καὶ ἡ Ἀζηκὰ ἦσαν αἱ δύο μόναι ὠχυρωμέναι πόλεις τοῦ Ἰούδα κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἐποχήν. Ἡ ἀνάγνωσις καὶ ἑρμηνεία τῶν ἐπιστολῶν τούτων τῆς Λαχεὶς γίνεται ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Torczyner τοῦ Ἑβραϊκοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἱερουσαλήμ

Ὡς ἀνέφερα ἤδη, εἶναι γεγραμμέναι εἰς Φοινικοεβραϊκὴν γραφήν. Τὸ ἀρχαιότερον ἀντίγραφον τῆς Ἑβραϊκῆς Βίβλου, τὸ γνωστὸν εἰς τὸν κόσμον σήμερον, εἶναι γεγραμμένον εἰς Ἀσσυριοεβραϊκὴν γραφὴν καὶ εἶναι ἡλικίας χιλίων περίπου ἐτῶν. Αἱ ἐπιστολαὶ τῆς Λαχείς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀκόμη ἀρχαιότεραι κατὰ 1500 περίπου ἔτη, εἶναι παλαιοτέρας γραφῆς. Ἐν τούτοις εἰς φρασεολογίαν, ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν εὐκόλως δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὅμοιαι μὲ τὸ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἱερεμίου, τὸ ὁποῖον ἐγράφη κατὰ τὸν ἴδιον χρόνον.

Ὁ καθηγητὴς Torczyner βεβαιώνει ὅτι ἡ γραφὴ τοῦ σχήματος τούτου ἦτο εἰς γενικὴν χρῆσιν εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἰούδα πρὸ τῆς εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίας καὶ ὅτι εἶχε παλαιοτέραν ἱστορίαν, ἀνερχομένην πιθανῶς μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Μωϋσέως.

Ἡ ἀρχαιολογία λοιπὸν ἐπιβεβαιοῖ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται κατεῖχον τὸ ἀλφαβητικὸν σύστημα γραφῆς ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Μωϋσέως καὶ πιθανὸν νὰ ἦσαν ὁ πλέον προηγμένος εἰς τὰ γράμματα λαὸς τοῦ κόσμου κατὰ τὴν απομεμακρυσμένην ἐκείνην ἐποχήν.

*(Μετάφρασις Μ. Κυριακάκη)* *Charles Marston*

# Ο ΚΑΝΩΝ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΓΡΑΦΩΝ

## ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

### *Ὁ Κανὼν τῆς Καινῆς Διαθήκης.*

(συνέχεια)

### II. *Ἱστορία τοῦ Κανόνος ἀπὸ τοῦ ἔτους 170—300 μ. Χρ.*

Εἰς τὴν δευτέραν ταύτην περίοδον, βλέπομεν μεγάλην μεταβολὴν εἰς τὴν συγγραφικὴν δρᾶσιν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 2ου αἰῶνος οἱ Χριστιανοὶ συγγραφεῖς καταλαμβάνουν τὴν πρώτην θέσιν διανοητικῶς καὶ ἠθικῶς, ἡ δὲ ἰσχυρὰ ἐπίδρασις τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας ἔδωκε μεγαλειτέραν εὐρύτητα εἰς τὴν θεολογικὴν σκέψιν καὶ περιώρισε τὴν ἐξάπλωσιν τῶν θεωρητικῶν αἱρέσεων. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸν Κανόνα τῆς Κ. Διαθήκης, οὗτος διαρκῶς ἐστεροποιεῖτο ἐπὶ τῶν γραμμῶν, ἃς εἴδομεν εἰς τὴν προηγουμένην περίοδον.

Ἐννοεῖται ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετεδίδετο ὁλοὲν εὐρύτερον ἀνὰ τὸ ἀπέραντον Ρωμαϊκὸν κράτος, μεταξὺ πληθυσμῶν, οἵτινες δὲν ἐγνώριζον τὴν Ἑλληνικήν. Ἐν τῇ Δύσει λ.χ. (Ἰταλίᾳ, Γαλατίᾳ, Ἀφρικῇ, Ἱσπανίᾳ καὶ παρὰ τὸν Δούναβιν) ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἢ ἦτο ἐντελῶς ἄγνωστος ἢ ἠννοεῖτο ὑπὸ ἐλαχίστων διανοουμένων ἢ ἐμπορευομένων, ἐνῷ ἡ Λατινική,

ἡ γλῶσσα τῆς διοικήσεως, ἦτο γενικῶς διαδεδομένη. Διὰ τοῦτο φαίνεται ὅτι εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου τῶν Ἀποστόλων, ἤρχισαν νὰ μεταφράζωνται τὰ ἱερὰ συγγράμματα εἰς τὴν Λατινικήν. Τοιαῦται μεταφράσεις ἐγένοντο κατὰ τόπους, πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν τοπικῶν ἐκκλησιῶν· ἐννοεῖται δὲ ὅτι αἱ μεταφράσεις αὗται ἦσαν ποικῖλαι, διαφέρουσαι ἐν πολλοῖς ἀπ᾿ ἀλλήλων, Ἂν καὶ καμμία ἐξ αὐτῶν δὲν διεσώθη μέχρις ἡμῶν ἀκεραία καὶ ὁλόκληρος, ἐν τούτοις ἔκ τινων τῶν ἀρχαιοτάτων κωδίκων διακρίνουσιν οἱ εἰδήμονες κυρίως δύο τύπους μεταφράσεων—τὸν **Εὐρωπαϊκὸν** (δηλ. τὸν χρησιμοποιούμενον εἰς τὰς ἐν ἐν Εὐρώπῃ Ρωμ. ἐπαρχίας) καὶ τὸν **Ἀφρικανικὸν** (δηλ. τὸν ἐν χρήσει εἰς τὰς Ἀφρικανικὰς ἐπαρχίας, πλὴν τῆς Αἰγύπτου, ἔνθα ἐχρησιμοποιεῖτο τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον). Τοσαύτη δὲ ἦτο ἡ ἀσυμφωνία τῶν Λατινικῶν τούτων μεταφράσεων (αἵτινες σήμερον ὀνομάζονται συνοπτικῶς «ἡ ἀρχαία Ἰταλικὴ μετάφρασις»—vetus Itala), ὥστε ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης Δάμασος ἐπεφόρτισε τὸν Ἱερώνυμον νὰ ἐκπονήσῃ νέαν ἀκριβῆ Λατινικὴν μετάφρασιν, καὶ κατὰ τὸ ἔτος 384 μ. Χρ. ὁ ὁ Ἱερώνυμος ἐξέδωκε τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἐντὸς δὲ δύο περίπου ἐτῶν καὶ τὴν Παλαιάν. Ἡ μετάφρασις αὕτη τοῦ Ἱερωνύμου, ἥτις ὀνομάζεται σήμερον κοινῶς **Βουλγάτα** (Vulgata), ἤτοι «κοινὴ» ἢ «καθομιλουμένη», ἐγένετο κατόπιν ἡ ἐπίσημος Λατινικὴ μετάφρασις καὶ εἶναι μέχρι σήμερον ἡ ἐν χρήσει παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, καὶ οἱ **Σύριοι** ἐν τῇ Ἀνατολῇ μετέφρασαν καὶ αὐτοὶ τὴν Κ. Διαθήκην εἰς τὴν γλῶσσάν των. Τῆς πρώτης Συριακῆς μεταφράσεως διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν ἐλάχιστα τεμάχια· αὕτη περιελάμβανε μόνον μίαν «ἁρμονίαν» τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων, ἣν ἐξεπόνησεν ὁ Τατιανὸς κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα καὶ ἣν ἀπεκάλεσε «Διατεσσάρων». Ἡ μετάφρασις αὕτη κατὰ τὸν 5ον αἰῶνα ἀντικατεστάθη ὑπὸ ἑτέρας, ἥτις καλεῖται κοινῶς «Πεσχίτο» (Peshito), ἀποδιδομένη ὑπὸ τῶν περισσοτέρων λογίων εἰς τὸν Σῦρον Ῥάββουλα, ἐφίσκοπον Ἐδέσσης (411 μ. Χρ). Εἰς ταύτην περιλαμβάνονται ἐκτὸς τῶν τεσσάρων Εὐαγγελίων αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ αἱ Ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Ἰωάννου, οὐχὶ ὅμως ἡ Β΄. Πέτρου, ἡ Β΄. καὶ Γ΄. Ἰωάννου, ἡ Ἐπιστολὴ Ἰούδα καὶ ἡ Ἀποκάλυψις.

Βραδύτερον ἐξεπονήθη κατὰ τὸν 4ον αἰῶνα **Ἀρμενικὴ** μετάφρασις καὶ κατὰ τὸν 5ον αἰῶνα **Κοπτικὴ** τοιαύτη, ἔπειτα δὲ Γοτθική, Αἰθιοπική, Γεωργιανή, Ἀραβική, Ἀγγλοσαξωνική, Περσική, καὶ Φραγκική.

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον μᾶς ἐνδιαφέρει διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ Κανόνος τῆς Κ. Διαθήκης, εἶναι ὅτι αἱ ἀρχαιόταται ἐκ τῶν ἀνωτέρω μεταφράσεων, ἤτοι, ἡ Ἰταλικὴ καὶ ἡ Συριακή, περιεῖχον τὰ περισσότερα τῶν βιβλίων, ἅτινα βραδύτερον συναπετέλεσαν τὸν ὁριστικὸν Κανόνα. Ἀποτελοῦσι δηλ. αἱ μεταφράσεις ἐκεῖναι μίαν πρόσθετον ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι τὰ ἐν αὐταῖς περιεχόμενα συγγράμματα ἐθεωροῦντο, ἤδη ἀπὸ τοῦ 2ου αἰῶνος, ὡς τὰ αὐθεντικὰ καὶ θεόπνευστα βιβλία τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας.

Τὸ αὐτὸ ἐξάγεται, κατὰ τὴν 2αν ταύτην περίοδον τῆς ἱστορίας τοῦ Κανόνος τῆς Κ, Διαθήκης, καὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων Πατέ-

ρων τῆς Ἐκκλησίας, Ὁ ***Εἰρηναῖος*** ἐν τῇ Δύσει καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας ***Κλήμης*** ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἀμφότεροι ἀκμάσαντες περὶ τὸ τέλος τοῦ 2ου αἰῶνος, ὁμιλοῦσι περὶ τῶν ἱερῶν Γραφῶν τῆς Π. καὶ Κ. Διαθήκης ὡς συνολικῆς οὕτως εἰπεῖν συλλογῆς τῶν θεοπνεύστων βιβλίων. Ὁ ***Ὠριγένης***, ὅστις καὶ αὐτὸς ἤκμασε μόλις 100 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου, παραδέχεται καὶ αὐτὸς τὰ πλεῖστα τῶν κανονικῶν βιβλίων, ἐκφράζων μόνον ἀμφιβολίας τινὰς ὡς πρὸς τὰς Ἐπιστολὰς Ἰακώβου καὶ Ἰούδα.

Ἐν γένει δὲ προκύπτει ἀπὸ τὰς ἐκφράσεις τῶν Πατέρων τοῦ 2ου καὶ 3ου αἰῶνος ἢ ἀπὸ τὰς περικοπάς, ἃς ἀναφέρουν ἀπὸ τὰ διάφορα βιβλία, ὅτι ἐπὶ τῶν πλείστων εἶχεν ἤδη ἐπικρατήσει γενικὴ ὁμοφωνία, μόνον δὲ ἐπὶ ὀλίγων τινῶν βιβλίων δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη ἀπόλυτος βεβαιότης. Ἡ δὲ ἀβεβαιότης αὕτη ἐπεξετείνετο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων θρησκευτικῶν συγγραμμάτων, (οἷα ὁ Ποιμὴν τοῦ Ἑρμᾶ, ἡ ἐπιστολὴ Βαρνάβα, ἡ Ἐπιστολὴ τοῦ Κλήμεντος Ρώμης καὶ ἡ Ἀποκάλυψις Πέτρου), ἅτινα, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἦσαν εὐρέως διαδεδομένα μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Καὶ ἡ ἀβεβαιότης αὕτη παρετάθη ἐπ' ὀλίγον καὶ κατὰ τὴν ἑπομένην (τὴν τρίτην) περίοδον τῆς ἱστορίας τοῦ Κανόνος.

### III. *Ἀπὸ τοῦ Διοκλητιανοῦ μέχρι τῆς τρίτης ἐν Καρχηδόνι Τοπικῆς Συνόδου.*

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἔχομεν παρὰ τῷ ***Εὐσεβίῳ*** μίαν πολὺ διαφωτιστικὴν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν ἐπὶ τοῦ Κανόνος τῆς Κ. Διαθήκης γνωμῶν. Ὁ Εὐσέβιος διαιρεῖ τὰ διάφορα συγγράμματα εἰς ***ὁμολογούμενα ἀντιλεγόμενα*** καὶ ***νόθα.***(¹) Τοῦτ' ἔστιν, ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του (μέσα τοῦ 4ου αἰῶνος) ***ὁμολογούμενα*** (ἤτοι, γενικῶς παραδεδεγμένα ὡς θεόπνευστα καὶ αὐθεντικὰ) ἦσαν: Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, αἱ Ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου (εἰς τὰς ὁποίας περιλαμβάνει καὶ τὴν Πρὸς Ἑβραίους) ἡ Α'. Καθολικὴ Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννου, ἡ Α', Πέτρου καὶ ἡ Ἀποκάλυψις (μὲ ἐπιφύλαξίν τινα (²). ***Ἀντιλεγόμενα*** δέ: Αἱ ἐπιστολαὶ Ἰακώβου, Ἰούδα, Β'. Πέτρου, Β'. καὶ Γ'. Ἰωάννου. Καὶ ***νόθα***: Ὁ Ποιμὴν τοῦ Ἑρμᾶ, ἡ Ἐπιστολὴ Βαρνάβα, ἡ Διδαχὴ τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων, τὸ Καθ' Ἑβραίους Εὐαγγέλιον, καὶ αἱ διάφοροι «Πράξεις» Πέτρου, Θωμᾶ, Ματθία, Ἀνδρέου, Ἰωάννου καὶ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων. Ποιεῖται μάλιστα σαφῆ καὶ κατηγορηματικὴν διάκρισιν μεταξὺ τῶν ὁμολογουμένων, ἀντιλεγομένων καὶ τῶν νόθων, ὡς ἑξῆς: «Ἀναγκαίως δὲ καὶ τούτων ὅμως τὸν κατάλογον πεποιήμεθα, διακρίνοντες τάς τε κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν ἀληθεῖς καὶ ἀπλάστους καὶ ἀνωμολογημένας Γραφάς, καὶ τὰς ἄλλας παρὰ ταύτας, οὐκ ἐνδιαθήκους μὲν ἀλλὰ καὶ ἀντιλεγομένας, ὅμως δὲ παρὰ πλεί-

(¹) Ὅρα ἐκτενῶς Εὐσεβίου Ἐκκλ. Ἱστ. 3,25 καὶ 3,3.

(²) Περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως λέγει ὁ Εὐσέβιος: «Ἐπὶ τούτοις (τοῖς ὁμολογουμένοις) τακτέον ***εἴγε φανείη***, τὴν Ἀποκάλυψιν Ἰωάννου, περὶ ἧς τὰ δόξαντα κατὰ καιρὸν ἐκθησόμεθα». Καὶ παρακατιών, μεταξὺ τῶν «ἀντιλεγομένων» λέγει: «ἔτι τε, ὡς ἔφην, ἡ Ἰωάννου Ἀποκάλυψις, ***εἰ φανείη,*** ἥν τινες. ὡς ἔφην, ἀθετοῦσιν (ἀπορρίπτουν), ἕτεροι δὲ ἐγκρίνουσι τοῖς ὁμολογουμένοις».

στους τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀναγινωσκομένας· ἵνα εἰδέναι ἔχοιμεν αὐτάς τε ταύτας καὶ τὰς ὀνομαστὶ τῶν Ἀποστόλων παρὰ τῶν αἱρετικῶν προφερομένας πράξεις, ὧν οὐδὲν οὐδαμῶς ἐν συγγράμματι τῶν κατὰ διαδοχὰς ἐκκλησιαστικῶν τις ἀνὴρ εἰς μμήμην ἀγαγεῖν ἠξίωσεν. Πόρρω δέ που καὶ ὁ τῆς φράσεως παρὰ τὸ ἦθος τὸ ἀποστολικὸν ἐνδιαλλάττει χαρακτήρ· ἥ τε γνώμη καὶ ἡ τῶν ἐν αὐτοῖς φερομένων προαίρεσις πλεῖστον ὅσον τῆς ἀληθοῦς ὀρθοδοξίας ἀπᾴδουσα, ὅτι δὴ αἱρετικῶν ἀνδρῶν ἀναπλάσματα τυγχάνει, σαφῶς παρίστησιν· ὅθεν οὐδ᾿ ἐν νόθοις αὐτὰ κατατακτέον, ἀλλ᾿ ὡς ἄτοπα πάντῃ καὶ δυσεβῆ παραιτητέον».

Ὁ ἐπὶ Διοκλητιανοῦ διωγμός, ὁ σφοδρότερος ὅλων τῶν προηγηθέντων, ἀπηυθύνετο κυρίως κατὰ τῶν ἱερῶν βιβλίων τῶν Χριστιανῶν. Ἡ ἐπίδρασις τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν ἦτο ἤδη τόσον ἰσχυρὰ καὶ τόσον πασίγνωστος, ὥστε ἡ ἐξαφάνισις αὐτῶν ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν διωκτῶν ὡς ἡ ἀσφαλεστέρα μέθοδος πρὸς ἐξάλειψιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ σχέδιον ἐν μέρει ἐπέτυχε, διότι οὐκ ὀλίγοι εὑρέθησαν, οἵτινες διὰ νὰ σώσουν τὸ σαρκίον των παρέδωκαν εἰς τὰς Ρωμαϊκὰς ἀρχὰς τὰ ἱερὰ συγγράμματα, ἅτινα κατεῖχον (1). Ἀλλὰ μὄλον ὅτι τὰ χειρόγραφα ἦσαν σχετικῶς ἐλάχιστα (ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν μετὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς τυπογραφίας πληθὺν τῶν ἀντιτύπων), καὶ τόσον δαπανηρά, ὥστε νὰ ἦναι προσιτὰ μόνον εἰς τὰ πλουσιώτερα βαλάντια, αἱ ἱεραὶ Γραφαὶ δὲν κατεστράφησαν ὁλοσχερῶς. Ναὶ μὲν ἡ Ρωμαϊκὴ ἐξουσία, μὴ εὑρίσκουσα πλέον ἀντίγραφα αὐτῶν, ἐνόμισεν ὅτι εἶχε κατορθώσει τὴν τελείαν ἐξαφάνισίν των καὶ ὁ Διοκλητιανὸς ἐθεώρησεν ὅτι ἠδύνατο νὰ καυχηθῇ ἐπισήμως ὅτι ἐξήλειψε τὴν θρησκείαν τοῦ Ἰησοῦ (2). Ἀλλ᾿ ἀκριβῶς ὁ διωγμὸς οὗτος διήγειρε τὸν ζῆλον τῶν Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν ὑπὲρ τῶν Ἱερῶν Γραφῶν καὶ παρώρμησεν αὐτὰς εἰς ἔτι στοργικωτέραν φροντίδα περὶ τὴν ἀπόκρυψιν καὶ διαφύλαξιν αὐτῶν.

Μετ᾿ ὀλίγον δὲ ἀποθανόντος τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ δοθείσης πλήρους ἐλευθερίας εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, τὸ ζήτημα τοῦ Κανόνος ἐλύθη ὁριστικῶς ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν Ἀθανασίου τοῦ Μεγάλου καὶ τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, ἡ δὲ ἐν Καρχηδόνι Τρίτη Τοπικὴ Σύνοδος τοῦ ἔτους 397 μ. Χρ. ἀνεκήρυξεν ἐπισήμως τὸν Κανόνα τῆς Κ. Διαθήκης ὁποῖον τὸν ἀπεδέχθη ἔκτοτε ἀναλλοίωτον καὶ ἀπροσμάχητον ὁλόκληρος ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

(ἀκολουθεῖ)

---

(1) Ἐκ τούτου ἐδημιουργήθη ὁλόκληρος τάξις «παραδοτῶν» ἢ «προδοτῶν» (traditores), οἵτινες μετὰ τὸν διωγμὸν ἐζήτησαν νὰ ἐπανέλθουν εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας· καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἐκ νέου εἰσδοχῆς των καὶ ἰδίως τῆς ἀναδείξεώς των εἰς ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα, ἐγεννήθη σχίσμα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀφρικῆς—τὸ σχίσμα τῶν λεγομένων Δονατιστῶν, οἵτινες ἠρνοῦντο τὸ κῦρος τῶν ἱεροπραξιῶν τῶν τοιούτων κληρικῶν τῶν διατελεσάντων «προδοτῶν».

(2) Ὡς γνωστόν, εἰς τὴν Ἱσπανίαν ἀνευρέθησαν δύο ἐπίσημοι Ρωμαϊκαὶ ἐπιγραφαί, κεχαραγμέναι ἐπὶ στηλῶν, αἵτινες ἀναγράφουν ἡ μὲν μία ὅτι «ὁ Καῖσαρ Αὔγουστος Διοκλητιανὸς καὶ ὁ Γαλέριος ἁπανταχοῦ ἐξήλειψαν τὴν Χριστιανικὴν δεισιδαιμονίαν καὶ διέδωκαν τὴν λατρείαν τῶν Θεῶν», ἡ δ᾿ ἑτέρα ὅτι «Ὁ Διοκλητιανὸς καὶ ὁ Μαξιμῖνος διηύρυναν τὰ ὅρια τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους καὶ ἐξήλειψαν τὸ ὄνομα τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες ὑπενόμευον τὸ Κράτος».

# Η ΘΕΡΜΑΣΤΡΑ ΤΗΣ ΝΥΡΕΜΒΕΡΓΗΣ

## Διήγημα

('Εκ τοῦ 'Αγγλικοῦ τῆς Ouida)

Ὁ μικρὸς Αὔγουστος ἔζη εἰς ἕνα χωρίον ὀνομαζόμενον Χάλλη. Τὸ ὄναμα αὐτὸ φέρουν πολλαὶ πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῆς Γερμανίας καὶ Αὐστρίας· ἡ Χάλλη τοῦ Αὐγούστου κεῖται εἰς τὸ Τυρόλον καὶ εἶναι ἓν ἐκ τῶν μαγευτικωτάτων χωρίων τῆς Εὐρώπης. Περικυκλοῦται ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων καὶ χλοερῶν λειμώνων· παρ' αὐτὸ δὲ ῥέει ῥεῦμα διαυγοῦς ὕδατος, τρεφόμενον ἐκ τοῦ ἐπὶ τῶν ὀρέων διαλυομένου πάγου. Ἔχει πύργον ἀρχαῖον καὶ ὡραῖον Γοτθικὸν ναὸν μεγαλοπρεπῆ καὶ σεμνόν· αἱ λιθόστρωτοι ὁδοὶ σκιάζονται ὑπὸ οἰκιῶν παλαιοῦ ῥυθμοῦ, μετὰ κιγκλιδωτῶν παραθύρων· παντοῦ βλέπει κανείς περίεργα καὶ ἀρχαῖα κτίρια, ἑνὶ λόγῳ, ἡ μικρὰ ἐκείνη κώμη διατηρεῖ ἀκόμη τόσον ἀμετάβλητον τὸν πρωτότυπον αὐτῆς χαρακτῆρα, ὥστε τὸ νὰ διέλθῃ κανεὶς δι' αὐτῆς εἶναι ὡς νὰ ἤνοιγεν ἓν ἐκ τῶν περιέργων ἐκείνων εὐχολογίων τοῦ Μεσαιῶνος, κοσμημένον μὲ λαμπρὰ χρώματα καὶ στολισμένον μὲ εἰκόνας ἁγίων καὶ πολεμιστῶν. Τὸ πνεῦμα παρελθούσης ἐποχῆς, εὐσεβεστέρας ἅμα καὶ ἡρωικωτέρας τῆς παρούσης, ἐπικρατεῖ εἰσέτι ἐκεῖ· καὶ αὐτὴ ἡ φύσις φαίνεται συμφωνοῦσα πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτό, τὰ δὲ περικυκλοῦντα ὄρη ἀποπνέουν γαλήνην καὶ μεγαλοπρέπειαν.

Εἰς τὴν μικρὰν αὐτὴν κώμην ἵστατο πρό τινων ἐτῶν εἰς τὴν λιθόστρωτον πλατεῖαν τοῦ ναοῦ, ἡ οἰκία τοῦ Αὐγούστου. Ὁ Αὔγουστος ἦτο ἕνας μικρὸς παῖς ἐννεαετής, μὲ κόκκινα μάγουλα, μεγάλους ὀφθαλμοὺς κυανοῦς καὶ μαλλιὰ καστανά, Μητέρα δὲν εἶχεν, ὁ δὲ πατήρ του ἦτο πάμπτωχος, καὶ εἶχε μεγάλην οἰκογένειαν νὰ διαθρέψῃ. Εἰς τὴν χώραν ἐκείνην ὁ χειμὼν εἶναι μακρὸς καὶ δριμύς, ἡ γῆ καλύπτεται ὑπὸ τῆς χιόνος ἐπὶ πολλοὺς μῆνας· ἡ δὲ ἑσπέρα ἐκείνη, καθ' ὁ Αὔγουστος ἐβάδιζε πρὸς τὴν οἰκίαν, κρατῶν εἰς τὰ παγωμένα του χέρια κανάτιον μπύρας, ἦτο ἐξαιρετικῶς ψυχρά. Τὰ ὄρη ἔστιλβον θαυμασίως ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῶν ἀστέρων, ἅτινα ἐφαίνοντο διπλάσια κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ συνήθους. Οἱ κάτοικοι εἶχον κλεισθῆ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν των, προφυλαχθέντες διὰ διπλῶν θυροφύλλων κατὰ τοῦ ψύχους· εἰς δὲ τὰς ὁδοὺς δύο ἢ τρεῖς ψυχαί, ἐπιστρέφουσαι ἐκ τῆς ἑσπερινῆς λατρείας, καὶ ὁ ταχυδρόμος, ὅστις σαλπίσας ἐσταμάτησε τὸ ἕλκηθρόν του ἔμπρὸς εἰς τὸ πανδοχεῖον ἀπηυδημένος, ἦσαν οἱ μόνοι διαβάται, διότι οἱ κάτοικοι τῆς Χάλλης κατακλίνονται ἐνωρὶς τὸν χειμῶνα. Ὁ Αὔγουστος ἦτο μισοπαγωμένος, διότι ἐβάδιζεν ἀργά, φοβούμενος νὰ τρέξῃ, μήπως χύσῃ τὴν μπύραν· τέλος ὅμως ἀντίκρυσε τὴν οἰκίαν, καὶ ἔκρουσεν εἰς τὴν στερεὰν καὶ ἀρχαίαν ἐκ δρυὸς θύραν, ἥτις πάραυτα ἠνοίχθη ἔσωθεν. Ὁ μικρὸς ὥρμησεν εἰς εὐρύχωρον δωμάτιον, κράζων: «Ὢ, ἀγαπητὲ Χιρσφῶγελ! βεβαίως θὰ ἀπέθνησκα, ἂν δὲν σ' ἐσυλλογιζόμουν!» Τὸ δωμάτιον, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσῆλθεν ὁ Αὔγουστος, ἦτο μεγάλη αἴθουσα ἀκαλλώπιστος, ἔχουσα ἔδαφος ἀνώμαλον ἐκ πλίνθων· μία δὲ ἀρχαία ἱματιοθήκη καρυδένια, τράπεζα ἐξ ἐλάτης, καὶ ὀλίγα καθίσματα ἦσαν τὰ μόνα ἔπιπλα· εἰς τὸ ἄνω ἄκρον ὅμως τοῦ δωματίου ἦτο ἕνας μεγάλος τετράγωνος ὄγκος

στιλπνός, ποικιλόχρωμος ὡς παγῶνι, κοσμημένος μὲ παραστάσεις ἐνόπλων ἀνδρῶν, θυρεῶν καὶ ἀνθέων· ἦτο μία παλαιὰ Γερμανικὴ πηλίνη θερμάστρα τοῦ 16ου αἰῶνος, γνήσιον ἔργον τοῦ Αὐγουστίνου Χιρσφῶγελ, τοῦ περιφήμου κεραμέως τῆς Νυρεμβέργης, καὶ ἔφερε τὴν σφραγῖδα του μὲ τὰ ψηφία «Α. Ρ. Χ.» διότι οὕτω συνείθιζε νὰ σφραγίζῃ τὰ ἔργα του.

Ἀναμφιβόλως ἡ θερμάστρα αὐτὴ εἶχε στολίσει ἀνάκτορα καὶ εὐφράνει ἡγεμόνας, εἶχε θερμάνει ἐρυθρὰς περικνημίδας καρδιναλίων καὶ χρυσοποίκιλτα ὑποδήματα ἀρχιδουκισσῶν, οὐδέποτε ὅμως ὑπῆρξε περισσότερον εὐεργετικὴ ἢ εἰς τὴν μετριόφρονα κατοικίαν, ὅπου τώρα εὑρίσκετο, θερμαίνουσα τὰ ρακένδυτα ἐκεῖνα παιδία, ἅτινα ἐκάθηντο ἐπάνω εἰς δέρμα λύκου τριγύρω της καὶ ἅτινα ὑπεδέχθησαν τὸν ἀδελφόν των μὲ κραυγὰς χαρᾶς καὶ εὐθυμίας.

— «Ὤχ! πῶς κρυώνω! πῶς κρυώνω! Χιρσφῶγελ μου», ἐφώναξεν ὁ Αὔγουστος, καταφιλῶν τοὺς χρυσοῦς πόδας τῆς θερμάστρας. «Δὲν ἦλθεν ἀκόμη ὁ πατέρας, Θεοδώρα;»

— «Ὄχι, ἀγάπη μου, θ' ἀργήσῃ ἀπόψε·» ἀπεκρίθη ἡ Θεοδώρα, κόρη δεκαπενταετής, μελαγχροινὴ καὶ χαρίεσσα, μὲ ὕφος γλυκὺ μὲν ἀλλὰ σοβαρόν· διότι ὡς τὸ πρεσβύτερον τέκνον τῆς δεκαμελοῦς οἰκογενείας εἶχεν ἐκ τρυφερωτάτης ἀκόμη ἡλικίας πολλὰς φροντίδας καὶ μερίμνας. Κατόπιν αὐτῆς ἤρχοντο ὁ Ἰωάννης, ὁ Κάρολος καὶ ὁ Ὄθων, οἵτινες ἦσαν ἤδη εἰς ἡλικίαν τοιαύτην, ὥστε νὰ ἠμποροῦν νὰ κερδίζουν τὸν ἄρτον των· ὕστερον ἀπ' αὐτοὺς ὁ Αὔγουστος, ὅστις τὸ μὲν θέρος ἔβοσκε κτήνη εἰς τὰ βουνὰ καὶ ἐκέρδιζεν ἕνα μικρὸν μισθόν, τὸν χειμῶνα ὅμως οὐδὲ κἂν ξηρὸν ἄρτον ἠδύνατο νὰ κερδήσῃ. Κατόπιν αὐτοῦ τέσσαρα μικρά, καὶ τελευταία, ἡ μικρὰ Ἀφροδίτη, μὲ μάτια γαλανὰ σὰν τοὺς μενεξέδες, μετὰ τὴν γέννησιν τῆς ὁποίας ἡ μήτηρ των εἶχεν ἀποθάνει.

Ἡ οἰκογένεια αὐτὴ ἀνῆκεν εἰς τὰς μεσαίας τάξεως οἰκογενείας τοῦ Τυρόλου καὶ ἦτο μῖγμα Αὐστριακοῦ καὶ Ἰταλικοῦ αἵματος· ὥστε μερικὰ ἐκ τῶν παιδίων ἦσαν λευκὰ καὶ ξανθά, ἄλλα δὲ μελαγχροινά. Ὁ πατὴρ των ἦτο τίμιος ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ ἀγὼν τοῦ νὰ θρέψῃ τόσον μεγάλην οἰκογένειαν τὸν ἐκράτει εἰς διαρκῆ στενοχωρίαν, καὶ εὐκόλως ἀπηλπίζετο βλέπων τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν πόρων του. Εἰργάζετο εἰς τὰ ἁλατωρυχεῖα καὶ ἐκέρδιζεν ὀλίγα φιορίνια· ἀλλ' οἱ γνώριμοί του ἔλεγον, ὅτι θὰ εἰργάζετο καλλίτερα καὶ θὰ ἔτρεφεν εὐκολώτερον τὴν οἰκογένειάν του, ἐὰν δὲν ἠγάπα τόσον πολὺ τὴν πίπαν του καὶ τὴν μπύραν του· τοῦτο ὅμως ἤρχισε νὰ λέγεται μόνον μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του, ὁπόταν ἡ ἀδημονία καὶ ἡ λύπη τὸν εἶχον κατακυριεύσει.

Ἡ Θεοδώρα ἦτον ἀπὸ τὰ κοράσια ἐκεῖνα, ἅτινα διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ προνοίας των κατορθώνουν θαύματα. Αὐτὴ ἔκαμνε κάθε τι, τὸ ὁποῖον καθίστα τὴν πτωχικὴν οἰκίαν ὑγιεινὴν καὶ εὐχάριστον, καὶ μὲ τὴν νοικοκυροσύνην της κατώρθωνεν ὥστε μὲ τὰ ὀλίγα μέσα τοῦ πατρός της τὰ παιδιὰ νὰ μὴ μένουν πεινασμένα. Οἱ ἀδελφοὶ τῆς Θεοδώρας ἦσαν πάντοτε καθαροὶ καὶ εὐπρεπεῖς, σπανίως δὲ συνέβαινε νὰ λείψῃ ἐκ τῆς τραπέζης ἡ μεγάλη χύτρα γεμάτη χορταστικὸν ζωμόν. Ἀλλὰ μ' ὅλα ταῦτα ἦσαν πάμπτωχοι, καὶ ἡ Θεοδώρα ἐντρέπετο καὶ ἐστενοχωρεῖτο, συλλογιζομένη τὰ πολλά των χρέη δι' ἄλευρον καὶ κρέας καὶ ἐνδύματα·

καύσιμον ὕλην εἶχον πάντοτε ἄφθονον, διότι ὁ πρὸς μητρὸς πάππος των ἦτον ἔμπορος ξύλων καὶ ἀνθράκων, καὶ ἐφωδίαζεν αὐτούς, ἂν καὶ κατεφέρετο ἐνίοτε κατὰ τῆς ἀπρονοησίας τοῦ γαμβροῦ του.

«Ὁ πατέρας δὲν θέλει νὰ τὸν περιμένωμεν ποτέ. Ἂς φάγωμεν τώρα, ἀφοῦ ἦλθες, Αὔγουστε,» εἶπεν ἡ Θεοδώρα, ἥτις ὅσον καὶ ἂν ἐστενοχωρεῖτο, ἐνῷ ἐκάθητο μόνη καὶ ἔπλεκε τὰς κάλτσας καὶ διώρθωνε τὰ ἐνδύματα τῶν ἀδελφῶν της, οὐδέποτε ὅμως ἐδείκνυε τὴν στενοχωρίαν της ἐνώπιόν των, μὴ θέλουσα νὰ τὰ λυπήσῃ. Μόνον εἰς τὸν Αὔγουστον ἐξεμυστηρεύετο ἐνίοτε τοὺς φόβους της, βλέπουσα αὐτὸν πάντοτε περιποιητικὸν καὶ γνωρίζουσα, ὅτι καὶ αὐτὸς συνῃσθάνετο τὰς χρηματικάς των δυσκολίας. Ἀλλ' οὐδὲ αὐτὴ ἡ ἰδία ἐγνώριζεν ἀκριβῶς τὴν κατάστασίν των, διότι οἱ δανεισταὶ ἀγαποῦσαν τὴν οἰκογένειαν αὐτὴν καὶ ὡς καλοὶ γείτονες δὲν τοὺς ἐβίαζον.

Τὸ δεῖπνον συνίστατο ἀπὸ ζωμόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἔπλεον κρεμμύδια καὶ μεγάλα τεμάχια ἄρτου. Τὰ δέκα ξύλινα κοχλιάρια γρήγορα ἄδειασαν τὰ πιάτα· τότε δὲ οἱ τρεῖς μεγαλείτεροι παῖδες ἐπλάγιασαν ἐπειδὴ ἦσαν κουρασμένοι ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῆς ἡμέρας. Ἡ Θεοδώρα ἔσυρε τὴν καθέκλαν της κοντὰ εἰς τὴν θερμάστραν καὶ ἤρχισε νὰ κλώθῃ, ἐνῷ τὰ μικρὰ ἐτράβηξαν τὸν Αὔγουστον ἐπάνω εἰς τὸ μεγάλο δέρμα παρὰ τοὺς πόδας τῆς Θεοδώρας, καὶ ἤρχισαν νὰ τοῦ ζητοῦν νὰ τοὺς διηγηθῇ κανένα παραμύθι ἢ νὰ τοὺς ζωγραφίσῃ κἄτι τι.

Ὁ Αὔγουστος ἦτο ὁ καλλιτέχνης τῆς οἰκογενείας καὶ εἶχε μίαν σανίδα ἐξ ἐλάτης, καλῶς στιλβωμένην, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν μὲ ἕνα κομμάτι κάρβουνο ἐσχεδίαζε χίλια ἀντικείμενα, ποῦ εἶχεν ἰδεῖ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας—μορφὰς ἀνθρωπίνας, κεφαλὰς ζῴων, ἀνθρώπους ὁδηγοῦντας ἕλκηθρα, γραίας περιτυλιγμένας μὲ μποξάδες, δένδρα, πετεινούς, ὄρνιθας καὶ πᾶν εἶδος ζῴων, ἐνίοτε δέ, μετὰ σεβασμοῦ, ἐζωγράφιζε τὸν Χριστὸν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Μητρός του. Ἀφοῦ δὲ τὰ ἄλλα παιδιὰ ἐθαύμαζον ἀρκετὰ τὴν κάθε ζωγραφιάν, τὴν ἔσβυνε καὶ ἐσχεδίαζεν ἄλλην. Ἡ ἰχνογραφία αὕτη ἦτο βεβαίως ἀτελής, διότι ὁ Αὔγουστος δὲν εἶχε διδάσκαλον νὰ τὸν καθοδηγήσῃ· ἦτο ὅμως φυσικωτάτη, καὶ τὰ ἀδέλφια τοῦ Αὐγούστου παρηκολούθουν τὴν ζωγραφικὴν μὲ ἐνδιαφέρον, πότε μὲν γελῶντα, πότε δὲ κρατοῦντα τὴν ἀναπνοήν των ἐκ θαυμασμοῦ. Ἦσαν εὐτυχεῖς! Τί ἐσήμαινεν, ἂν ἔξω τὸ πᾶν ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῆς χιόνος; Τὰ σώματά των ἐθερμαίνοντο, καὶ αἱ καρδίαι των ἦσαν χαρούμεναι. Ὄχι δὲ μόνον τὰ μικρά, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἡ Θεοδώρα ἦτο εὔθυμος καὶ συχνὰ διέκοπτε τὰς περὶ τοῦ ἄρτου τῆς ἐπιούσης ἡμέρας σκέψεις της ὅπως γελάσῃ καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν ἄλλων, ἐνῷ ἔκλωθεν. Ὁ Αὔγουστος, σκυμμένος ἐπάνω εἰς τὴν σανίδα, εἶχε τὸν νοῦν του προσηλωμένον εἰς τὸ ἔργον του, ἐνῷ ἡ μικρὰ Ἑρμίνη ἐστηρίζετο ἐπάνω του μὲ τὸ μαγουλάκι της ἀκουμβισμένον εἰς τὸν ὦμόν του. Αἴφνης ὁ Αὔγουστος ἐσήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ μὲ μειδίαμα πρὸς τὴν θερμάστραν, ἥτις τόσον καλὰ τοὺς ἐζέσταινεν, εἶπεν: «Ἀγαπητὲ Χιρσφῶγελ, εἶσαι σχεδὸν τόσον μεγάλος καὶ καλὸς ὅσον ὁ ἥλιος· τί λέγω;—εἶσαι πολὺ καλλίτερος αὐτοῦ· διότι ἐκεῖνος κρύπτεται (ποῖος ἠξεύρει ποῦ;) ὅλας τὰς ψυχρὰς καὶ σκοτεινὰς αὐτὰς ὥρας, καὶ τοῦ εἶναι ἀδιάφορον πόσοι ἀποθνήσκουν ἀπὸ τὸ τὸ κρύο, ἐνῷ σὺ—σὺ εἶσαι πάντοτε πρόθυμος καὶ ζεστός. Ὀλίγα ξύλα μόνον ζητεῖς, καὶ τὸν χειμῶνα τὸν κάμνεις καλοκαῖρι!»

Πράγματι ἡ μεγαλοπρεπὴς θερμάστρα ἐφαίνετο ὅτι ἐμειδία πρὸς τὸν μικρόν, ὅστις ἔψαλλε τοὺς ἐπαίνους της. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῶν τριακοσίων ἐτῶν τῆς ὑπάρξεώς της ὀλιγίστην εἶχεν εὕρει εὐγνωμοσύνην ἐκ μέρους τῶν κυρίων της. Ἦτον ἀπὸ τὰ ἀριστουργήματα ἐκεῖνα τῆς κεραμικῆς τέχνης τοῦ Αὐγουστίνου Χιρσφῶγελ ἐκ Νυρεμβέργης, ποῦ τόσον ἐκίνησαν τὴν ζηλοτυπίαν τῶν συντεχνιτῶν του, ὥστε ἐζήτησαν ὁμοφώνως ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐμποδισθῇ ἀπὸ τὴν ἄσκησιν τῆς τέχνης του· εὐτυχῶς ἡ Κυβέρνησις δὲν ἦτο τόσον κακεντρεχὴς ὥστε νὰ διαπράξῃ μίαν τοιαύτην ἀδικίαν, ὁ δὲ Χιρσφῶγελ ἀφέθη ἐλεύθερος εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του. Ἡ ἐν λόγῳ θερμάστρα πιθανώτατα ἦτο παραγγελία κἄποιου μεγιστᾶνος προστάτου τοῦ Χιρσφῶγελ. Ὁ πάππος τοῦ Αὐγούστου, Στρέλας, ὅστις ἦτο κτίστης, τὴν εἶχεν εὕρει μέσα εἰς κἄτι ἐρείπια, καὶ ἐπειδὴ ἦτον ἀνέπαφος, τὴν παρέλαβε καὶ τὴν ἔβαλεν εἰς τὸ νέον σπίτι ποῦ ἔκτιζε τότε, ὄχι διὰ τὴν καλλιτεχνικήν της ἀξίαν, ἀλλὰ μόνον διότι ἐθέρμαινε κάλλιστα τὴν οἰκίαν. Ἑξήκοντα ἔκτοτε ἔτη εἶχον παρέλθει, καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα αὐτὸ ἡ θερμάστρα ἵστατο εἰς τὸ μεγαλείτερον δωμάτιον τῆς οἰκίας καὶ εἶχε θερμάνει τρεῖς γενεὰς τῆς οἰκογενείας Στρέλα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν εἶδεν ὡραιότερον θέαμα ἀπὸ αὐτὰ τὰ δέκα παιδάκια, τὰ ὁποῖα τὴν περιεκύκλωναν τώρα. Τῷ ὄντι τὰ τέκνα τοῦ Στρέλα, ἂν καὶ πάμπτωχα, μίαν πολύτιμον κληρονομίαν εἶχον—τὸ κάλλος. Τὰ ξανθὰ καὶ τὰ μελαχροινὰ ἦσαν ἐξ ἴσου ὡραῖα, ὅστις δὲ τὰ ἔβλεπεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἠδύνατο κάλλιστα νὰ φαντασθῇ ὅτι ἦσαν ἀγγελούδια, ἢ Χερουβεὶμ καὶ Σεραφεὶμ ἔκ τινος περιφήμου εἰκόνος.

—«Πές μας κανένα παραμύθι, Αὔγουστε!» ἐφώναξαν ἐπὶ τέλους τὰ μικρά. «ἐχορτάσαμεν πλέον ἀπὸ ζωγραφιές!» Καὶ ὁ Αὔγουστος ἀμέσως ἀποθέσας τὸ κάρβουνον, προσήλωσε κατὰ τὴν συνήθειάν του τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς θερμάστρας καὶ ἤρχισε νὰ διηγῆται ὅ,τι ἡ φαντασία του ἔπλεκε περὶ τῶν περιπετειῶν τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης μιᾶς ἐκ τῶν μορφῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ζωγραφισμέναι ἐπάνω στὴν θερμάστραν. Ἓν πρὸ πάντων, ὅπερ διήγειρεν ἐξαιρετικῶς τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Αὐγούστου, ἦτο μία σειρὰ εἰκόνων, αἱ ὁποῖαι παρίστανον τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου, πρῶτον μὲν ὡς βρέφος παῖζον εἰς τὴν κούνιαν του, κατόπιν ὡς παιδίον τρέχον εἰς τοὺς ἀγρούς, ἔπειτα ὡς νεανίαν ἀναστενάζοντα ὑπὸ τὸ παράθυρον τῆς ἀγαπητῆς του, κατόπιν ὡς στρατιώτην εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, ὡς πατέρα περικυκλούμενον ὑπὸ τῶν τέκνων του, ὡς γέροντα τυφλόν, καὶ τέλος ὡς ψυχὴν λελυτρωμένην, φερομένην εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν ἀγγέλων πρὸς τὸν Χριστόν.

(ἀκολουθεῖ)